

บทที่ 3

หลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการรวบรวมพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ในบทนี้จะกล่าวถึงมาตรการทางกฎหมายของต่างประเทศและกฎหมายไทยเกี่ยวกับหลักเกณฑ์และวิธีการของการรวบรวมพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ในการตรวจพิสูจน์บุคคลในการตรวจสถานที่เกิดเหตุของเจ้าพนักงานตำรวจ โดยจะศึกษาบทบัญญัติแห่งมาตรการทางกฎหมายในประเด็นการใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการรวบรวมพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในส่วนเฉพาะการตรวจพิสูจน์บุคคล และประเด็นขั้นตอนในการตรวจสถานที่เกิดเหตุของเจ้าพนักงานตำรวจ โดยทำการศึกษาจากกฎหมายประเทศอังกฤษ กฎหมายสหรัฐอเมริกา กฎหมายเครือรัฐออสเตรเลีย รัฐควีนส์แลนด์ เพื่อให้ทราบถึงข้อเหมือนและข้อแตกต่างอันจะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวិเคราะห์เปรียบเทียบในลำดับต่อไป และเพื่อศึกษาหาแนวทางและมาตรการทางกฎหมายในการปรับปรุงแก้ไขมาตรการทางกฎหมายในการรวบรวมพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.1 มาตรการทางกฎหมายต่างประเทศ

การแสวงหาพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์และการตรวจสถานที่เกิดเหตุ เมื่อพิจารณาแนวความคิดและทฤษฎีของกฎหมายต่างประเทศ โดยเฉพาะประเทศที่เป็นประเทศต้นกำเนิดของระบบกฎหมาย ในระบบกฎหมาย Common Law ได้แก่ ประเทศอังกฤษ สหรัฐอเมริกา เครือรัฐออสเตรเลีย

สำหรับการศึกษานี้ จะศึกษาเฉพาะในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการตรวจตัวหรือตรวจร่างกาย และการตรวจสถานที่เกิดเหตุเท่านั้น ไม่รวมถึงการตรวจสิ่งของ ตามบทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 131/1 โดยศึกษาตามลำดับประเทศที่กล่าวไปข้างต้นดังต่อไปนี้

3.1.1 ประเทศอังกฤษ

ประเทศอังกฤษเป็นประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายแบบ Common Law วิวัฒนาการของกฎหมายจึงมีต้นกำเนิดมาจากแนวคำพิพากษา (Judge made Law) และได้มีการพัฒนาต่อมาจนมีกฎหมายลายลักษณ์อักษรที่อยู่ในรูปของพระราชบัญญัติ (Statute) ต่าง ๆ อันเป็นกฎหมายที่กำหนดขึ้นเพื่อควบคุมและจำกัดการใช้อำนาจของรัฐ เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบการทำงานของเจ้าหน้าที่ และเพิ่มเครื่องมือหรือมาตรการในการใช้อำนาจรัฐรวมทั้งเป็นหลักประกันสิทธิและเสรีภาพของบุคคล

3.1.1.1 อำนาจในการแสวงหาพยานหลักฐานของเจ้าพนักงาน

กฎหมายลายลักษณ์อักษรในประเทศอังกฤษที่ให้อำนาจเจ้าหน้าที่ตำรวจในการที่จะได้มาซึ่งพยานหลักฐานหรือตัวผู้กระทำความผิด เช่น การให้อำนาจในการการจับ การค้น และการยึดกฎหมายดังกล่าว ได้แก่ พระราชบัญญัติตำรวจและพยานหลักฐานในคดีอาญา ค.ศ. 1984 (The Police and Criminal Evidence Act 1984) หรือ (PACE) ซึ่งเป็นกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศอังกฤษที่ให้อำนาจตำรวจในการรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อการดำเนินคดีอาญา โดยกำหนดขั้นตอนและอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการดำเนินการสอบสวนคดีอาญา และขณะเดียวกันก็เป็นการกำหนดกรอบและแนวทางปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ตำรวจด้วยเพื่อเป็นหลักประกันสิทธิเสรีภาพของบุคคล และนอกเหนือจากตัวเนื้อหาของกฎหมายฉบับนี้แล้วกฎหมายดังกล่าวยังประกอบด้วยส่วนเสริมคือ Code of Practice ซึ่งเป็นระเบียบหรือคำสั่งของรัฐมนตรีมหาดไทย (Home Secretary) แบบทำยตัวกฎหมาย เพื่อกำหนดรายละเอียดในการปฏิบัติงานโดยที่ Code of Practice นั้น แบ่งออกเป็น 5 หมวดด้วยกัน กล่าวคือ¹

1) Code A เป็นเรื่องการใช้อำนาจสั่งให้หยุดและตรวจค้น (Code of Practice for the exercise by police officers of statutory powers of stop and search)

2) Code B เป็นเรื่องการตรวจค้นสถานที่และการยึดทรัพย์สิน (Code of Practice for the searching of premises by police officers and the seizure of property found by police officers on persons premises)

3) Code C เป็นเรื่องการควบคุมตัว การดูแล และการสอบปากคำ (Code of Practice for the detention, treatment and questioning of persons by police officers)

4) Code D เป็นเรื่องการชี้ตัวผู้ต้องหา (Code of Practice for the identification of persons by police officers)

¹ John Spark. (1997). *Emmins on Criminal Procedure*. London: Blackstone Press Limited. p. 5.

5) Code E เป็นเรื่องการบันทึกเทปหรือข้อมูล (Code of Practice on tape recording of interviews with suspect)

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากสภาพของ Code of Practice เป็นเพียงระเบียบหรือคำสั่ง ไม่ใช่กฎหมาย การที่เจ้าหน้าที่ตำรวจดำเนินการฝ่าฝืน Code of Practice แม้จะไม่ผิดกฎหมายอาญาของประเทศอังกฤษ แต่ก็มีผลในทางวินัย และอาจถูกดำเนินคดีแพ่งหรือคดีอาญาอื่นได้ในกรณีที่กระทำการอันล่วงละเมิดสิทธิของบุคคลอื่น นอกจากนี้ ข้อสำคัญของการฝ่าฝืน Code of Practice จะมีผลทำให้พยานหลักฐานที่ได้มาจากการปฏิบัติที่ฝ่าฝืน Code of Practice นั้น มีผลทำให้ศาลปฏิเสธไม่รับฟังพยานหลักฐานนั้นได้²

3.1.1.2 การรวบรวมพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในส่วนเฉพาะการตรวจพิสูจน์บุคคล

สำหรับแนวทางการแสวงหาพยานหลักฐานในคดีอาญาโดยการตรวจส่วนประกอบร่างกายของบุคคล ประเทศอังกฤษได้กำหนดรูปแบบและวิธีปฏิบัติโดยแบ่งออกเป็น การตรวจร่างกายที่เป็นการล่วงล้ำเข้ามาในสิทธิทางร่างกาย เรียกว่า Intimate Sample กับ การตรวจร่างกายแบบธรรมดาที่ไม่ได้มีการล่วงล้ำเข้าไปในสิทธิทางร่างกายหรือเป็นล่วงล้ำเพียงเล็กน้อยเรียกว่า Non intimate Sample โดยกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติตำรวจและพยานหลักฐานในคดีอาญา ค.ศ. 1984 (The Police and Criminal Evidence Act 1984) หรือ (PACE) มาตรา 65³

² เรวัต น้าเฉลิม และคณะ. (2551). *เหตุให้มีอำนาจจับและค้น*. งานวิจัยฉบับสมบูรณ์ เสนอต่อสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. หน้า 19.

³ Section 65 “intimate sample” means

- (a) a sample of blood, semen or any other tissue fluid, urine or public hair
- (b) a dental impression;
- (c) a swab taken from a person's body orifice other than the mouth

“non-intimate sample” means

- (a) a sample of hair other than public hair
- (b) a sample of taken from nail or from under a nail;
- (c) a swab taken from any part of a person's body including the mouth but not any other body orifice;
- (d) saliva
- (e) a skin impression.

โดยมีรายละเอียดดังนี้⁴

1) การตรวจที่เป็นการล่วงล้ำเข้าไปในสิทธิทางร่างกายของบุคคล (Intimate Sample) ได้แก่

(1) ตัวอย่างเลือด น้ำอสุจิ เยื่อบุผิวต่าง ๆ ของเหลวในร่างกาย ปัสสาวะ ขนบริเวณอวัยวะสืบพันธุ์ และการเก็บการคัดหลังที่เป็นรูเปิดในร่างกาย และ

(2) รอยประทับฟัน (รอยกัดของฟัน)

(3) การใช้ไม้พันสำลีเช็ดในส่วนที่ได้จากรูเปิดอื่นของร่างกาย ยกเว้นปาก

2) การตรวจร่างกายที่ไม่มีการล่วงล้ำเข้าไปในสิทธิทางร่างกายหรือเป็นการล่วงล้ำเพียงเล็กน้อย (Non intimate Sample) ได้แก่

(1) ตัวอย่างจากเส้นผม หรือเส้นขนบริเวณอื่นที่ไม่ใช่บริเวณอวัยวะสืบพันธุ์

(2) ตัวอย่างที่เก็บได้จากชอกเล็บหรือภายใต้ชอกเล็บ

(3) การใช้ไม้พันสำลีเช็ดในส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย รวมถึงปาก แต่ไม่รวมถึงส่วนอันเป็นรูเปิดของร่างกาย

(4) น้ำลาย

(5) รอยประทับต่าง ๆ ของร่างกาย

มีข้อสังเกตว่าพยานหลักฐานประเภท Non intimate Sample นี้มีความหมายกว้าง เพราะรวมถึงสิ่งส่งตรวจที่ได้มาจากการเก็บสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่ตามร่างกายภายนอก ซึ่งอาจรวมถึงการเก็บของเหลวที่ออกมาจากบริเวณที่เป็นรูเปิดของร่างกายและติดอยู่ตามร่างกายภายนอก

สำหรับขั้นตอนและกระบวนการในการใช้มาตรการดังกล่าวถูกกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติตำรวจและพยานหลักฐานในคดีอาญา ค.ศ. 1984 (The Police and Criminal Evidence Act 1984)⁵ โดยมีการกำหนดรายละเอียดแนวทางปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ไว้ใน Code of Practice D (Code D) ซึ่งมีหลักการในการควบคุมการตรวจค้นอย่างเข้มงวด เพราะมีผลกระทบต่อสิทธิในความเป็นมนุษย์ของผู้ที่ถูกตรวจค้น รวมถึงอาจก่อให้เกิดอันตรายจากการนำส่วนประกอบของร่างกายไปตรวจได้ อย่างไรก็ดี การนำส่วนประกอบของร่างกายไปตรวจนี้เพื่อที่จะได้นำไป

⁴ สุรนาท วงศ์พรหมชัย. (2551). *การตรวจทางนิติวิทยาศาสตร์กับพยานหลักฐานในคดีอาญา*. วิทยานิพนธ์หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หน้า 142-145.

⁵ ต่อมาในปี ค.ศ. 1994 ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมมาตรการในการจับและการตรวจค้นโดยพระราชบัญญัติกระบวนการยุติธรรมทางอาญาและความสงบเรียบร้อยของประชาชน ค.ศ. 1994 (The Criminal Justice and Public Order Act 1994).

เปรียบเทียบกับหลักฐานที่ได้มาจากการตรวจพบในสถานที่เกิดเหตุเพื่อนำไปเป็นพยานหลักฐาน พิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา⁶

ในการตรวจสอบประกอบร่างกายของบุคคลตามกฎหมายของประเทศอังกฤษ ได้กำหนดแนวทางไว้ ดังนี้

1) ขอบเขตและเงื่อนไขในการตรวจในกรณีทั่วไป

ในพระราชบัญญัติตำรวจและพยานหลักฐานในคดีอาญา ค.ศ. 1984 (The Police and Criminal Evidence Act 1984) หรือ (PACE) ได้กำหนดเงื่อนไขในการใช้อำนาจของตำรวจ ในการรวบรวมพยานหลักฐานทางชีวภาพไว้อย่างเคร่งครัด แยกต่างหากจากการใช้อำนาจในการ ตรวจค้นและยึดโดยทั่วไป โดยการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานประเภท Intimate Sample นั้น กฎหมายกำหนดให้ทำการตรวจพิสูจน์ได้ต่อเมื่อบุคคลนั้นอยู่ในความควบคุมของเจ้าหน้าที่ตำรวจ เท่านั้น ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 62 (1)⁷ นอกจากนี้ ในการตรวจดังกล่าวจะกระทำได้ต่อเมื่อ ปรากฏเหตุอันควรเชื่อว่า ผู้ต้องหามีส่วนเกี่ยวข้องหรือพัวพันกับการกระทำความผิดประเภท ความผิดที่อาจจับได้ (Serious arrestable Offense) และมีเหตุน่าเชื่อว่าสิ่งที่จะทำการส่งตรวจนั้น สามารถยืนยันหรือพิสูจน์ได้ว่าผู้ต้องหามีส่วนเกี่ยวข้องหรือพัวพันกับการกระทำความผิดดังกล่าว

ในการนำส่วนประกอบของร่างกายไปตรวจนั้น ผู้ต้องหามีสิทธิเลือกที่จะให้นำขน บริเวณใดของร่างกายไปตรวจเพื่อพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ได้⁸

2) การตรวจพิสูจน์โดยการเก็บตัวอย่างพยานหลักฐานประเภท Intimate Sample

ในกรณีที่เป็นการตรวจพิสูจน์โดยการเก็บตัวอย่างพยานหลักฐานประเภท Intimate Sample จากบุคคลที่ไม่ได้อยู่ในความควบคุมของเจ้าหน้าที่ตำรวจ โดยมีการนำตัวอย่าง ไปจากบุคคลตั้งแต่สองครั้งหรือมากกว่านั้นขึ้นไป เนื่องจากตัวอย่างที่เอาไปนั้น ได้ทำการตรวจพิสูจน์ แล้วไม่เพียงพอหรือการเก็บตัวอย่างประเภท Intimate Sample และ Non- Intimate Sample ตั้งแต่ 2 ตัวอย่าง เพื่อแสดงให้เห็นถึงความเชื่อมโยงกับคดีได้ การใช้อำนาจในการรวบรวมพยานหลักฐาน

⁶ ณรงค์ ใจหาญ และคณะ. (2553). *โครงการศึกษาวิจัยเรื่อง การค้นตัวบุคคล:ศึกษาเปรียบเทียบกับนานาประเทศ*. รายงานการศึกษานับสมบูรณ สดบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หน้า 51.

⁷ Section 62 (1) ....intimate sample may be taken from a person in police detention only....

⁸ ณรงค์ ใจหาญ และคณะ. อ้างแล้ว เจริงอรอดที่ 6. หน้า 51.

ตามกรณีดังกล่าวนี้จะอยู่ภายใต้มาตรการที่กำหนดไว้ในมาตรา 62 (1A)⁹ โดยมีเงื่อนไข 2 ประการคือ¹⁰

(1) จะต้องกระทำโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจระดับ Inspector ขึ้นไปเป็นผู้ออกคำสั่งเท่านั้นและต้องอยู่ภายในความควบคุมของเจ้าหน้าที่ตำรวจ และ

(2) การตรวจ ต้องได้รับความยินยอมจากผู้ถูกตรวจเป็นลายลักษณ์อักษร

ทั้งนี้ ก่อนที่ผู้ต้องหาจะถูกตรวจเจ้าหน้าที่ตำรวจจะต้องแจ้งเตือนให้ผู้ถูกตรวจทราบว่า หากผู้ถูกตรวจปฏิเสธไม่ยินยอมให้ทำการตรวจโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร อาจมีผลเป็นไปในทางที่เป็นผลร้ายในการพิจารณาคดีได้¹¹ รวมถึงเหตุผลในการนำส่วนประกอบของร่างกายไปตรวจ เหตุผลที่เจ้าพนักงานผู้มีอำนาจทำการอนุมัติ และการเก็บรักษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการตรวจและในระหว่างขั้นตอนการพิจารณาใด ๆ หากผู้ต้องหาปฏิเสธโดยไม่มีเหตุอันสมควร ศาลมีอำนาจในการใช้ดุลพินิจว่าจะส่งสำนวนให้คณะลูกขุนพิจารณาหรือบังคับให้ผู้ต้องหารับการตรวจพิสูจน์ได้

นอกจากนี้ การที่ผู้ต้องหาปฏิเสธโดยไม่ให้ทำการตรวจโดยไม่มีเหตุผลอันสมควรไม่ว่าในขั้นตอนของการพิจารณาใด ๆ มาตรา 62 (10)¹² กำหนดให้ศาลมีอำนาจในการใช้ดุลพินิจพิจารณาสั่งการว่าจะส่งสำนวนให้คณะลูกขุนพิจารณาหรือจะบังคับให้ผู้ต้องหาต้องเข้ารับการตรวจพิสูจน์¹³

⁹ Section 62 “....

62 (1A) “An intimate sample may be taken from a person who is not in police detention but from whom, in the course of the investigation of an offence, two or more non-intimate samples suitable for the same means of analysis have been taken which have proved insufficient.

(a) if a police officer of at least the rank of inspector authorizes it to be taken; and

(b) if the appropriate consent is given.”

¹⁰ ยูพากรณ์ วงศ์วิกรานต์. (2547). *การแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายกับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์*. สารนิพนธ์หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หน้า 52-53.

¹¹ หทัยภัส กำลิ่งเอก. (2552). *ข้อสันนิษฐานกรณีการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์*. วิชานิพนธ์หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หน้า 25.

¹² Section 62 (10) “Where the appropriate consent to the taking of an intimate sample from person was refused without good cause, in any proceedings against that person for an offence

(a) the court, in determining --

(i) whether to commit that person for trial; or

(ii) whether there is a case to answer;....”

¹³ หทัยภัส กำลิ่งเอก. อ้างแล้ว เจริงรรถที่ 11. หน้า 25.

3) การตรวจพิสูจน์โดยการเก็บตัวอย่างพยานหลักฐานประเภท Non Intimate Sample สำหรับการแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายประเภท Non intimate Sample นั้น ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 63 (1)¹⁴ โดยกฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจของตำรวจในการแสวงหาจากเนื้อตัวร่างกายของบุคคลได้ภายใต้ความยินยอมเป็นลายลักษณ์อักษรจากผู้ที่ต้องหาที่ถูกควบคุม

อย่างไรก็ดี ในกรณีที่เป็นการเก็บตัวอย่างส่วนประกอบของร่างกายจากบุคคลที่มีประวัติอาชญากรรมหรือเคยถูกแจ้งความว่ากระทำความผิด การเก็บตัวอย่างประเภท Non intimate Sample จากบุคคลดังกล่าว แม้ไม่ได้รับความยินยอมจากบุคคลก็สามารถทำได้ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 63 (3A)¹⁵

4) กระบวนการในการตรวจพิสูจน์

กฎหมาย The Police and Criminal Evidence Act 1984 ของอังกฤษได้แยกประเภทของพยานหลักฐานไว้เป็น 2 ประเภท คือ Intimate Sample และ Non- Intimate Sample ซึ่งได้มีการให้ความหมายตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 65 นอกจากนี้ ยังได้บัญญัติมาตรการแนวทางการตรวจพิสูจน์ไว้ใน Code of Practice D (Code D) ในส่วนที่ 6 เรื่องการตรวจพิสูจน์บุคคลด้วยตัวอย่างจากร่างกายบุคคลและสิ่งที่ปรากฏอยู่บนร่างกายของบุคคล (Identification by body samples and impressions) ซึ่งมีสาระสำคัญที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

(A) บททั่วไป

Code D¹⁶ ข้อ 6.1 ได้อ้างถึง บทบัญญัติใน PACE 1984 มาตรา 65 โดยได้ขยายความหมายของ พยานหลักฐานประเภท Non- Intimate Sample ให้หมายความรวมถึง เส้นผม (plucked)

¹⁴ Section 63 (1) “Except as provided by this section, a non-intimate sample may not be taken from a person without the appropriate consent.”

¹⁵ Section 63 (3A) “A non-intimate sample may be taken from a person without the appropriate consent if-

(a) he has been charged with a recordable offence or informed that he will be reported for such an offence; ....”

¹⁶ 6 Identification by body samples and impressions

(A) General

6.1 References to:

(a) an ‘intimate sample’ mean a dental impression or sample of blood, semen or any other tissue fluid, urine, or pubic hair, or a swab taken from any part of a person’s genitals or from a person's body orifice other than the mouth;

(b) a ‘non-intimate sample’ means:

(i) a sample of hair, other than pubic hair, which includes hair plucked with the root, see Note 6A;

(ii) a sample taken from a nail or from under a nail;

ที่มีรากลึก และขยายความ PACE มาตรา 65 (e) รอยกดบนร่างกาย (a skin impression) ว่าหมายถึง รอยกดที่ไม่ใช่ลายพิมพ์นิ้วมือ ซึ่งเป็นบันทึกรูปแบบผิวหนังและคุณลักษณะเฉพาะของร่างกายส่วนอื่น หรือทั้งหมด หรือบางส่วนของรอยเท้าของบุคคล หรือส่วนอื่น ๆ ของร่างกาย

(B) มาตรการหรือแนวทางปฏิบัติ¹⁷

(1) การนำตัวอย่างจากส่วนประกอบที่เป็นส่วนหนึ่งของร่างกาย (Intimate Sample) อาจนำมาตรวจได้ภายใต้เงื่อนไข ดังนี้

- การตรวจร่างกายต้องได้รับความยินยอมจากผู้ถูกตรวจ
- ผู้มีอำนาจในการตรวจต้องเป็นเจ้าหน้าที่ระดับ superintendent ขึ้นไป
- ความผิดที่เกิดขึ้นเป็นความผิดอาญาร้ายแรง
- มีเหตุผลน่าเชื่อถือว่าตัวอย่างเหล่านั้นอาจพิสูจน์ความผิดได้
- เมื่อได้ทำการตรวจพิสูจน์แล้ว ตัวอย่างเหล่านั้นจะต้องถูกทำลาย หรือ ต่อมาเมื่อพิสูจน์ได้ว่าผู้นั้นไม่ใช่ผู้กระทำความผิด
- ต้องมีการแจ้งคำเตือนถึงการปฏิเสธไม่ให้ตรวจว่ามีผลเสียอย่างไร ต่อผู้ถูกตรวจ

(2) การนำตัวอย่างจากส่วนประกอบที่ไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของร่างกาย (Non-Intimate Sample) จะทำการตรวจได้ต่อเมื่อได้รับความยินยอมเป็นหนังสือ และในกรณีที่ ไม่ให้ความยินยอมสามารถใช้มาตรการได้ ดังนี้

- กระทำโดยมีคำสั่งของเจ้าหน้าที่ระดับสารวัตรขึ้นไป
- มีเหตุอันควรเชื่อว่าความผิดที่ถูกกล่าวหาเป็นความผิดร้ายแรงและ การนำตัวอย่างไปตรวจพิสูจน์นั้นอาจพิสูจน์ความผิดได้
- หากปรากฏว่าเจ้าของตัวอย่างไม่ได้เป็นผู้กระทำความผิด จะต้องนำเอา ตัวอย่างที่ไปทำการตรวจพิสูจน์นั้นทำลายโดยเร็ว

(iii) a swab taken from any part of a person's body other than a part from which a swab taken would be an intimate sample;

(iv) saliva;

(v) a skin impression which means any record, other than a fingerprint, which is a record, in any form and produced by any method, of the skin pattern and other physical characteristics or features of the whole, or any part of, a person's foot or of any other part of their body

¹⁷ รุ่งนภา แสนละมะ. (2552). *การแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายผู้ต้องหา: ศึกษากรณีการตรวจวัดระดับแอลกอฮอล์ ตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522*. วิทยานิพนธ์หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หน้า 39.

ในการใช้มาตรการดังกล่าว ไม่ว่าจะเป็นกรณีของการตรวจพยานหลักฐานประเภท Intimate Sample หรือประเภท Non Intimate Sample เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานจะต้องแจ้งให้ผู้ที่ถูกตรวจทราบ ในสามประการ คือ¹⁸

- (1) เหตุผลในการนำส่วนประกอบของร่างกายไปตรวจ
- (2) เหตุผลที่เจ้าพนักงานผู้มีอำนาจทำการอนุมัติ
- (3) การเก็บรักษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการตรวจ หากข้อมูลนั้น ไม่ถูกต้องก็จะ

ถูกทำลาย

นอกจากนี้ ยังมีมาตรการที่สำคัญที่กฎหมายกำหนดให้ความคุ้มครองและเป็นหลักประกันสิทธิในร่างกายของบุคคล ดังนี้¹⁹

(1) กำหนดให้การตรวจที่ต้องมีการถอดเสื้อผ้าของบุคคลจะต้องไม่เป็นการทำให้ผู้นั้นเกิดความรู้สึกอับอายและต้อง ไม่มีผู้อื่นที่เป็นเพศตรงข้ามกับผู้ถูกตรวจอยู่ด้วยในระหว่างการตรวจ เว้นแต่จะเป็นแพทย์หรือพยาบาลผู้ทำการตรวจ เว้นแต่จะเป็นผู้เยาว์หรือคนวิกลจริต หรือผู้มีความผิดปกติทางจิตและมีความจำเป็นต้องมีผู้ปกครองหรือผู้ดูแลอยู่ด้วย

(2) จะต้องมีการทำบันทึกความยินยอมในการให้นำส่วนประกอบของร่างกายไปตรวจ และจะต้องเป็นบันทึกที่มีรูปแบบข้อความยินยอมตามที่ระบุไว้ใน Code ข้อ 6E

(3) ในการเก็บรักษาข้อมูลเกี่ยวกับการตรวจส่วนประกอบของร่างกาย หากมีการนำไปตรวจสอบตามวัตถุประสงค์ที่นำมาตรวจแล้ว พนักงานต้องทำลายข้อมูลที่ได้จากการตรวจนั้นในทันทีเท่าที่จะกระทำได้ เว้นแต่เป็นการนำข้อมูลที่ได้มาจากการสอบสวนไปใช้ในชั้นพิจารณาพิพากษาลงโทษ และเมื่อมีการทำลายผลการตรวจแล้วจะไม่สามารถนำข้อมูลของการตรวจพิสูจน์ไปใช้ในการสืบสวนหรือการฟ้องคดีของผู้กระทำความผิดในคดีอื่นได้อีก²⁰ นอกจากนี้ ไม่อาจนำตัวอย่างส่วนประกอบในคดีนี้ไปใช้ในการอ้างอิงการกระทำในคดีอื่นที่ผู้นั้น ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดได้อีก

¹⁸ ณรงค์ ใจหาญ และคณะ. อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 6. หน้า 54.

¹⁹ ณรงค์ ใจหาญ และคณะ. อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 6. หน้า 54-55.

²⁰ มาตรการนี้ถูกกำหนดไว้ใน Annex ของ Code D

การตรวจค้นของเจ้าหน้าที่ในสหราชอาณาจักรเป็นการแสวงหาพยานหลักฐานอย่างหนึ่งซึ่งเจ้าหน้าที่ตำรวจเท่านั้นที่มีอำนาจในการตรวจค้น ส่วนราษฎรไม่สามารถมีอำนาจในการตรวจค้นตามกฎหมายแต่อย่างใด²¹

เพราะต้องประสพกับข้อขัดข้องในการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐาน เนื่องจากผู้ต้องหา มักไม่ยอมให้ความร่วมมือในการนำชิ้นส่วนของร่างกายคนไปใช้ทำให้รัฐสภาของสหราชอาณาจักร ต้องตรากฎหมายลายลักษณ์อักษรขึ้นใช้กับกรณีนี้ โดยเฉพาะ ได้แก่ The Police and Criminal Evidence Act 1984 มาตรา 62 (10) ซึ่งให้อำนาจเจ้าหน้าที่ตำรวจที่จะบังคับเอาลายพิมพ์นิ้วมือและชิ้นส่วนของร่างกายที่ไม่ตรงตราบถาวร (non intimate sample) ของผู้ต้องหาไปตรวจพิสูจน์ได้หากผู้ต้องหา ไม่ยินยอม เจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถใช้กำลังบังคับเอาได้ตามสมควรแก่กรณี สำหรับชิ้นส่วนร่างกาย ที่ตรงตราบถาวร (intimate sample) นั้น จะนำไปได้ก็ต่อเมื่อผู้ต้องหายินยอมให้ไปเท่านั้น โดยการ ให้ความยินยอมในการตรวจต้องทำเป็นลายลักษณ์อักษร แต่อย่างไรก็ตาม หากผู้ต้องหาไม่ยินยอม โดยปราศจากเหตุอันสมควร (without good cause) ก็ให้ศาลและคณะลูกขุนอนุมานข้อเท็จจริง ให้เป็นผลร้ายแก่จำเลยได้²²

3.1.1.3 หลักการตรวจสถานที่เกิดเหตุและการรักษาสถานที่เกิดเหตุในคดีอาญา

เครือข่ายหน่วยงานด้านนิติวิทยาศาสตร์แห่งสหภาพยุโรป The European Network of Forensic Science Institutes (ENFSI) ซึ่งได้มีการยอมรับในฐานะผู้เชี่ยวชาญในสาขานิติวิทยาศาสตร์ มีจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาคุณภาพงานทางนิติวิทยาศาสตร์ทั่วยุโรป และมีการเผยแพร่คู่มือ การปฏิบัติงาน และนิยามคำศัพท์ทางนิติวิทยาศาสตร์ ENFSI มีการส่งเสริมให้ห้องปฏิบัติการ ดำเนินการตามมาตรฐานที่ถูกต้องและการดำเนินการให้เกิดความสอดคล้องกับวิธีการปฏิบัติ รวมถึงการประกันคุณภาพทางมาตรฐานอีกด้วย²³ โดยเรื่องที่เกี่ยวข้อง ปรากฏอยู่ใน Scenes of Crime Examination Best Practice Manual ซึ่งเป็นแนวทางปฏิบัติ

อีกทั้งสหราชอาณาจักรมีคู่มือ (Guidance) ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับพยานหลักฐาน ทางนิติศาสตร์ คือ Forensic Science Regulator Guidance เช่น การรักษาสถานที่เกิดเหตุไม่ใช่

²¹ ฉาดฉาน แต่งประณีต. (2557). *การใช้อำนาจแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายของผู้ถูกกล่าวหา: ศึกษา ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 131/1*. วิทยานิพนธ์หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต, คณะ นิติศาสตร์ปริธี พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์. หน้า 60.

²² เรื่องเดียวกัน, หน้า 62

²³ Brandi J., and Wilson-Wilde L. (2013). *Standard Methods*. In: Siegel JA and Saukko PJ (eds.) Encyclopedia of Forensic Sciences, Second Edition, vol. 3. Waltham: Academic Press. pp. 522-527.

ดีเอ็นเอปนเปื้อน (The Control and Avoidance of Contamination in Scene Examination involving DNA Evidence Recovery) เป็นต้น

กล่าวโดยสรุปคือ กฎหมายของประเทศอังกฤษมีกฎหมายตาม พระราชบัญญัติตำรวจ และพยานหลักฐาน ในคดีอาญา ค.ศ. 1984 (The Police and Criminal Evidence Act 1984) กำหนดอำนาจตำรวจในการรวบรวมพยานหลักฐานไว้โดยเฉพาะเจาะจง ในส่วนพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ในส่วนเฉพาะการตรวจพิสูจน์บุคคลนั้น พระราชบัญญัตินี้ให้อำนาจในการตรวจพิสูจน์บุคคล โดยแบ่งประเภทของพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์เป็น 2 ประเภท คือ พยานหลักฐานประเภท Intimate Sample และประเภท Non Intimate Sample ซึ่งทำให้การระบุรายละเอียดว่าต้องรวบรวมพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ชนิดใดบ้างเป็นไปอย่างละเอียด และเป็นการทำงานในการแบ่งทำการพิสูจน์ หากแต่ในส่วนของกฎหมายประเทศไทยนั้น มิได้มีการแบ่งแยกประเภทของการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์จึงควรให้นำหลักกฎหมายของสหราชอาณาจักรมาปรับใช้กับประเทศไทย เพื่อให้เกิดประโยชน์อันสูงสุดในการตรวจพิสูจน์หลักฐานทางวิทยาศาสตร์

ส่วนหลักการตรวจสถานที่เกิดเหตุและการรักษาสถานที่เกิดเหตุในคดีอาญาของประเทศอังกฤษเป็นเพียงแนวทางปฏิบัติที่ใช้กันเป็นการทั่วไปเช่นเดียวกับประเทศไทย

3.1.2 ประเทศสหรัฐอเมริกา

สหรัฐอเมริกามีการปกครองในรูปแบบสาธารณรัฐ (Republic) โดยมีรูปแบบโครงสร้างแบบระบบสหรัฐ (Federalism) กล่าวคือ บริหารกิจการส่วนกลางของประเทศโดยรัฐบาลกลาง (Central government) ซึ่งมีอำนาจเฉพาะเจาะจงและจำกัดเท่าที่รัฐธรรมนูญได้ให้ไว้เท่านั้น การบริหารกิจการอื่น ๆ นอกเหนือจากนั้นเป็นอำนาจของมลรัฐ²⁴ สหรัฐอเมริกาจัดว่าเป็นประเทศในระบบกฎหมาย Common Law โดยในแต่ละรัฐจะผูกพันตามระบบกฎหมาย Common Law ยกเว้นมลรัฐหลุยเซียน่าซึ่งใช้ระบบกฎหมาย Civil Law เพราะได้รับอิทธิพลจากระบบกฎหมายลายลักษณ์อักษรของสาธารณรัฐฝรั่งเศส อนึ่ง ภายใต้ระบบ Common Law นี้ บ่อเกิดแห่งกฎหมายที่สำคัญนอกจากกฎหมายลายลักษณ์อักษรแล้ว มาจากการที่ผู้พิพากษาสามารถสร้างกฎหมายขึ้นผ่านการเขียนคำพิพากษาซึ่งจะมีผลผูกพันไปยังคำตัดสินของศาลในระดับต่ำกว่าที่อยู่ภายใต้เขตอำนาจศาลเดียวกันในอนาคต²⁵

ระบบการดำเนินคดีอาญาของสหรัฐอเมริกานั้น สหรัฐอเมริกาใช้ระบบการดำเนินคดีแบบกล่าวหา เห็นได้จากที่การดำเนินคดีอาญาในสหรัฐอเมริกาแยกการสอบสวนฟ้องร้องออกจาก

²⁴ มานิตย์ จุมปา และพรสันต์ เลี้ยงบุญเลิศชัย. (2552). *รัฐธรรมนูญแห่งสหรัฐอเมริกา: คำอธิบายเรียงมาตราพร้อมคำพิพากษาศาลฎีกา*. กรุงเทพฯ: วิญญูชน. หน้า 27.

²⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 31-32.

การพิจารณาพิพากษาคดี โดยเมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้น ผู้ต้องหาจะถูกดำเนินคดีภายใต้ อำนาจของรัฐ โดยอัยการเป็นผู้รับผิดชอบในการสอบสวนฟ้องร้องก่อนนำคดีขึ้นสู่การพิจารณา ของศาล แม้ในทางปฏิบัติตำรวจจะเป็นองค์กรที่เริ่มการสอบสวนเมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้น มีอำนาจที่จะทำการจับกุมและดำเนินวิธีการต่าง ๆ เพื่อค้นหาพยานหลักฐาน แต่มาตรฐานของ พยานหลักฐานที่ตำรวจค้นหาบางครั้งยังไม่เป็นการเพียงพอที่จะแสดงให้เห็นว่าผู้ต้องหา เป็นผู้กระทำความผิด และเมื่อต้องการนำคดีขึ้นสู่การพิจารณาของศาล ผลก็คือพยานหลักฐานอ่อน ไม่เพียงพอที่จะพิสูจน์ให้ศาลเห็นว่าจำเลยกระทำความผิด ศาลก็ต้องพิพากษายกฟ้อง เนื่องจา การค้นหาความจริงตามระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ เป็นหน้าที่ของโจทก์ที่จะต้องนำพยานหลักฐาน เข้าสู้ (Burden of Proof) ดังนั้น ภายหลังจากขั้นตอนการจับ อัยการจึงต้องมีโอกาสพิจารณาถึง ความจำเป็นของพยานหลักฐานที่จะนำขึ้นสู่ศาลว่ามีความน่าเชื่อถือ เพียงพอ และการฟ้องคดี มีประโยชน์ต่อสาธารณะหรือไม่ เช่นในรัฐมิชิแกนกฎหมายระบุบังคับให้ตำรวจต้องขอความเห็นชอบ เบื้องต้นจากอัยการเสียก่อนในการจับ ยึด ค้น ซึ่งอัยการมีบทบาทอย่างสำคัญในการใช้ดุลพินิจขั้นต้น เพื่อตรวจสอบความสมควรถูกต้อง (probable cause) อันถือได้ว่าเป็นหน้าที่ของอัยการที่จะต้อง ใช้ มาตรฐานในการปฏิบัติอย่างชอบธรรม²⁶

3.1.2.1 อำนาจในการแสวงหาพยานหลักฐานของเจ้าพนักงาน

อำนาจในการแสวงหาพยานหลักฐานของเจ้าพนักงานตามกฎหมายลักษณะพยาน ของระบบคอมมอนลอว์ พยานหลักฐานทุกชนิดที่เกี่ยวกับประเด็นสามารถอ้างเป็นพยานหลักฐาน ในคดีได้ เว้นแต่มีกฎหมายห้ามไว้ชัดแจ้ง ต่อมาศาลสูงสุดแห่งสหรัฐอเมริกา The Exclusionary Rule of Evidence ขึ้น เป็นข้อห้ามประการหนึ่งของกฎหมายลักษณะพยาน โดยอ้างอิงหลักกฎหมาย รัฐธรรมนูญ²⁷

ในการแสวงหาพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ของสหรัฐอเมริกานั้นจะแทรกตัว อยู่ในบทบัญญัติเรื่องการค้น การค้นในสหรัฐอเมริกา เจ้าพนักงานจะสามารถทำการตรวจค้นได้ ก็ต่อเมื่อมีเหตุแห่งการค้น ซึ่งกฎหมายได้กำหนดหลักในเรื่องดังกล่าวไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับแก้ไข เพิ่มเติมครั้งที่ 4 (The Fourth Amendment) ซึ่งบัญญัติว่า “สิทธิของประชาชนที่จะได้รับความปลอดภัย ในร่างกาย เคหสถาน เอกสาร และสิ่งของจากการจับ ตรวจค้น หรือยึด โดยไม่มีเหตุอันควรนั้น จะถูกล่วงละเมิดมิได้ และจะออกหมายเพื่อกระทำการดังกล่าวใด ๆ มิได้ เว้นแต่มีเหตุอันควรเชื่อ

²⁶ อรุณี กระจ่างแสง. (2533). บทบาทของอัยการในการสอบสวนคดีอาญา: ศึกษาเปรียบเทียบเยอรมัน สหรัฐอเมริกา และ ไทย. *วารสารนิติศาสตร์*, 20, (3), หน้า 60.

²⁷ จิรนิติ หะวานนท์. (2527). หลักการไม่ยอมรับฟังพยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบ: เปรียบเทียบระหว่าง กฎหมายอเมริกันและกฎหมายเยอรมัน. *ตุลพาท*, 31, (3), หน้า 38.

แน่ว่ามีการกระทำความผิด ซึ่งได้มาจากการสาบานหรือปฏิญาณและหมายจะต้องระบุให้แน่ชัดถึงสถานที่ที่จะถูกตรวจค้น บุคคลที่จะถูกจับ หรือสิ่งของที่将被ยึด”²⁸

การคุ้มครองตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญดังกล่าวเป็นเหตุให้เจ้าพนักงานไม่อาจเข้าไปตรวจค้น และยึดสิ่งของในสถานที่ต่าง ๆ ได้โดยอิสระ แต่จะทำได้ก็ต่อเมื่อเจ้าพนักงานพบว่า มีเหตุที่กฎหมายกำหนดไว้ว่าสามารถดำเนินการดังกล่าวได้

จากบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญฉบับแก้ไขเพิ่มเติมครั้งที่ 4 นี้เอง ศาลสูงสุดของสหรัฐอเมริกาได้อาศัยอำนาจในการเป็นผู้ตีความรัฐธรรมนูญโดยตีความคำว่า “การค้นและการยึด” อย่างกว้างขวาง และในขณะเดียวกันก็ได้กำหนดมาตรฐานคำว่า “โดยไม่มีเหตุผล” (unreasonable) อย่างเคร่งครัด

3.1.2.2 การรวบรวมพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในส่วนเฉพาะการตรวจพิสูจน์บุคคล

การค้นตัวบุคคลนั้น นอกจากการตรวจค้นเพื่อพบสิ่งของที่ซุกซ่อนอยู่ภายนอกร่างกายของผู้ต้องหาแล้ว ยังรวมถึงการตรวจค้นร่างกายที่เป็นการรบกวนเนื้อตัวร่างกายของผู้ต้องหาในกรณีดังต่อไปนี้ด้วย²⁹

1) การตรวจร่างกายภายนอกของผู้ต้องหา เช่น การตรวจรอยบาดแผล หรือการพิมพ์ลายพิมพ์นิ้วมือ

2) การเก็บส่วนประกอบภายในร่างกายและสิ่งที่ยับออกจากร่างกายของผู้ต้องหา (Specimen from body) ได้แก่ ลมหายใจ ปัสสาวะ น้ำลาย อสุจิ หรือการเจาะเลือด

3) การเก็บส่วนประกอบของร่างกายที่เป็นส่วนหนึ่งของเนื้อตัวร่างกายผู้ต้องหา (Part taken from body) ได้แก่ ขน ผม เล็บ

สำหรับการแสวงหาพยานหลักฐานโดยการเก็บตัวอย่างส่วนประกอบทางร่างกายของบุคคลในคดีอาญานั้น ได้มีคำพิพากษาของศาลสูงสุดของประเทศสหรัฐอเมริกาวางบรรทัดฐานในเรื่องนี้ไว้หลายคดี เช่น ในคดี *Schmerber V. California*³⁰ ซึ่งได้เรียกหลักนี้ว่า “The Schmerber Rule”

²⁸ Fourth Amendment บัญญัติว่า “The right of the people to be secure in their persons, houses, papers, and effects, against unreasonable searches and seizures, shall not be violated, and no warrants shall issue, but upon probable cause, supported by oath or affirmation, and particularly describing the place to be searched, and the persons or things to be seized.”

²⁹ Thomas J, Gardner. (2015). *Criminal Evidence: Principles. Cases and Reading*. n.p. pp.552-57, quoting American Jurisprudence, Vol.29, p.845.

³⁰ คดีระหว่าง *Schmerber V. California* (1966).

โดยศาลได้วางหลักไว้ว่า การเจาะเอาตัวอย่างเลือดของจำเลยต้องกระทำโดยแพทย์ตามคำร้องขอของเจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อนำมาใช้เป็นพยานหลักฐานจับกุมจำเลยในการกระทำความผิดตามกฎหมายจราจรนั้นเป็นสิ่งที่สามารถทำได้ หากมีความจำเป็นเร่งด่วนและเป็นการเจาะเลือดในปริมาณเพียงเล็กน้อยที่ไม่ก่อให้เกิดความเสี่ยงใด ๆ ต่อผู้ถูกตรวจและกระทำภายใต้การปฏิบัติของแพทย์ในโรงพยาบาล³¹ ถือว่าเป็นการเจาะเลือดโดยชอบด้วยกฎหมาย

นอกจากนี้ ในการแสวงหาพยานหลักฐานจากส่วนประกอบร่างกายของบุคคลหรือสิ่งอื่นที่อยู่ภายในร่างกายนั้น จะต้องกระทำไปโดยมีเหตุอันควร (Probable Cause) ด้วย โดยศาลสูงสุดของสหรัฐอเมริกาได้วางหลักนี้ไว้ในคดี Davis V. Mississippi³² โดยให้เหตุผลว่าการนำตัวจำเลยและผู้ต้องสงสัยจำนวน 24 คน มาพิมพ์ลายนิ้วมือในครั้งแรกเป็นการกระทำโดยไม่ชอบเพราะการหน่วงเหนี่ยวตัว (Detention) ได้กระทำไปโดยไม่มีเหตุอันควร (Probable Cause)

ในการที่ฝ่ายรัฐแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายผู้ต้องหา โดยการรบกวนร่างกายผู้ต้องหาเพียงเล็กน้อย เพื่อนำ “ส่วนร่างกาย” ของผู้ต้องหารวบรวมเป็นพยานหลักฐานที่ถือว่าการตรวจค้นโดยมีเหตุอันควร (reasonable search) คือ การแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายผู้ต้องหา ดังนี้

- 1) การตรวจบาดแผล³³
- 2) การพิมพ์ลายนิ้วมือ³⁴
- 3) การเจาะเลือดตรวจพิสูจน์³⁵
- 4) การพิสูจน์ลมหายใจ³⁶
- 5) การพิสูจน์ปัสสาวะ³⁷
- 6) การพิสูจน์น้ำลาย³⁸
- 7) การพิสูจน์น้ำอสุจิ³⁹

³¹ หทัยกัศ กำลิ่งเอก. อ้างแล้ว เิงจรรรจที่ 11. หน้า 28.

³² คดีระหว่าง Davis V. Mississippi (1969).

³³ คดีระหว่าง People V. Azpurua (1943).

³⁴ คดีระหว่าง Bartle V. Mc. Feelay (1930).

³⁵ คดีระหว่าง Schmerber V. California (1966).

³⁶ คดีระหว่าง People V. Bohezyk (1951).

³⁷ คดีระหว่าง Tom V. State (1952).

³⁸ คดีระหว่าง Brent V. White (1967).

³⁹ คดีระหว่าง Mc Donell V. Hunter (1985).

8) การพิสูจน์ชน⁴⁰

9) การพิสูจน์ผม⁴¹

10) การตัดเล็บตรวจพิสูจน์⁴²

สำหรับการแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายผู้ต้องหาที่ฝ่ายรัฐกระทำเพื่อรวบรวม “สิ่งอื่นที่อยู่ภายในร่างกาย” ของผู้ต้องหาเป็นพยานหลักฐานในคดีจะทำได้ต่อเมื่อเป็นการตรวจค้น โดยมีเหตุอันควร (Probable Cause) เช่นเดียวกับการแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายผู้ต้องหา เพื่อนำ “ส่วนร่างกาย” ของผู้ต้องหารวบรวมเป็นพยานหลักฐานดังกล่าวมาแล้วข้างต้น เมื่อการแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายผู้ต้องหาเพื่อรวบรวม “สิ่งอื่นที่อยู่ภายในร่างกาย” ของผู้ต้องหา เป็นการรบกวนร่างกายเพียงเล็กน้อย (Mino intrusion) และฝ่ายรัฐได้ปฏิบัติการแสวงหาพยานหลักฐาน ภายใต้งี้อื่นๆ ดังนี้⁴³

1) การตรวจค้นต้องมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่า (Probable Cause) ผู้ต้องหา “สิ่งอื่นอยู่ในร่างกาย” ของผู้ต้องหาซึ่งเป็นพยานหลักฐานในคดี เช่น เจ้าพนักงานตำรวจเห็นอย่างชัดเจนว่าผู้ต้องหากลิ้นแคปซูลเข้าไปในปาก เป็นต้น

2) การแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายผู้ต้องหา ต้องกระทำโดยแพทย์และเป็นไปตามหลักวิชาการทางการแพทย์

3) การใช้กำลังเพื่อตรวจค้น กรณีผู้ต้องหาไม่ยินยอมนั้น สามารถทำได้ตามความจำเป็นเพื่อให้ได้มาซึ่งพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์เท่านั้น

กล่าวโดยสรุป การนำส่วนประกอบของร่างกายผู้ถูกจับไปตรวจทางนิติวิทยาศาสตร์สามารถกระทำได้ในสหรัฐอเมริกา โดยศาลสูงสุดสหรัฐอเมริกาได้วางหลักไว้ ดังนี้⁴⁴

การตรวจค้นบุคคลสามารถกระทำได้เพื่อพบและยึดพยานหลักฐาน หรือการเก็บส่วนประกอบของร่างกายของผู้ถูกจับเพื่อตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์ เช่น การเก็บเส้นผม หรือขน หรือสิ่งที่ติดอยู่ได้เล็บไปตรวจ แต่ทั้งนี้ต้องกระทำโดยมีเหตุอันควรและก่อให้เกิดการเจ็บปวดน้อยที่สุด เช่น การตรวจในคดีฆาตกรรม หรือการกระทำทางเพศแก่เด็ก เป็นต้น

⁴⁰ คดีระหว่าง Commonwealth V. Tarver.

⁴¹ คดีระหว่าง Smith V. U.S. (1950).

⁴² คดีระหว่าง Cupp V. Murphy (1973).

⁴³ John N. Fedico. (1979). *Criminal Procedure for the Law Enforcement Officer*. New York: West.

⁴⁴ ณรงค์ ใจหาญ และคณะ. อ่างแล้ว เจริญรอดที่ 6. หน้า 67.

นอกจากนี้ การเก็บตัวอย่างเลือด หรือส่วนประกอบของร่างกายของบุคคลไปตรวจทางนิติวิทยาศาสตร์อาจกระทำได้ แต่มีข้อจำกัดกว่าการนำเส้นผมไปตรวจ โดยจะต้องมีเงื่อนไขในการดำเนินการ คือ

- 1) จะต้องมีการขออนุญาตที่เหมาะสมในการนำไปตรวจทางนิติวิทยาศาสตร์ เช่น การตรวจกระทำโดยเจ้าพนักงานทางด้านนิติเวชศาสตร์ และมีการนำไปตรวจที่ได้มาตรฐาน
- 2) มีแนวทางที่ได้พิจารณาเบื้องต้นแล้วจะพบหลักฐานหากมีการตรวจพิสูจน์
- 3) มีเหตุจำเป็นเร่งด่วนที่จะต้องตรวจพิสูจน์ เช่น การตรวจหาแอลกอฮอล์ในกรณีที่มาแล้วขับ จะต้องกระทำภายในเวลาที่กำหนด มิฉะนั้นจะไม่ได้หลักฐาน

3.1.2.3 หลักการตรวจสถานที่เกิดเหตุและการรักษาสถานที่เกิดเหตุในคดีอาญา

หลักการตรวจสถานที่เกิดเหตุและการรักษาสถานที่เกิดเหตุในคดีอาญา ปรากฏอยู่ใน *Crime Scene Investigation: A Guide for Law Enforcement*⁴⁵ ของกระทรวงยุติธรรมสหรัฐ (United States Department of Justice: DOJ) เป็นกระทรวงบริหารกลางในรัฐบาลของสหรัฐอเมริกา รับผิดชอบการบังคับใช้กฎหมาย และการบริหารงานยุติธรรมในสหรัฐ เหมือนกับกระทรวงยุติธรรมหรือกระทรวงมหาดไทยในประเทศอื่น

กระทรวงยุติธรรมสหรัฐบังคับบัญชาหน่วยงานผู้บังคับใช้กฎหมายส่วนกลาง ซึ่งรวมถึงสำนักงานสอบสวนกลาง (Federal Bureau of Investigation: FBI)⁴⁶

Federal Bureau of Investigation เป็นหน่วยสืบสวนคดีอาญาของกระทรวงยุติธรรมสหรัฐอเมริกา หน้าที่หลัก คือ สอบสวน และสืบสวนคดีของรัฐบาลสหรัฐอเมริกา เช่น การละเมิดกฎหมายของรัฐบาลกลาง การก่อวินาศกรรม การก่อการร้าย เป็นต้น

เอฟบีไอมีหน่วยรวบรวมรูปพรรณบุคคล (Identification Division) และได้ตั้งระบบรายงานอาชญากรรม (Criminal Report System) ซึ่งเน้นการนำหลักวิทยาศาสตร์ มาใช้ในการสืบสวนสอบสวน และหาพยานหลักฐาน นอกจากนี้ ยังมีห้องปฏิบัติการทางด้านเคมีเพื่อใช้ในการพิสูจน์หลักฐานประกอบการสืบสวนอีกด้วย⁴⁷

⁴⁵ U.S. Department of Justice. (2021). *Crime Scene Investigation*. (Online). Available: <https://archives.fbi.gov/archives/about-us/lab/forensic-science-communications/fsc/april2000/twgcsi.pdf>. [2021, April 6].

⁴⁶ วิกีพีเดีย. (2564). *กระทรวงยุติธรรมสหรัฐ*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://th.wikipedia.org/wiki/กระทรวงยุติธรรมสหรัฐ>. [2564, 15 พฤษภาคม].

⁴⁷ สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยรามคำแหง. (2555). *มารู้จักกับ FBI (เอฟบีไอ)*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://www.lib.ru.ac.th/miscell2/?p=1207>. [2564, 15 พฤษภาคม].

การตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุตามระบบ FBI⁴⁸

ในการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุระบบ FBI จะมีลักษณะการทำงานเป็นทีม โดยในทีมจะมีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างชัดเจน ประกอบด้วย

- 1) หัวหน้าทีม (Team Leader)
- 2) ช่างภาพ (Photographer)
- 3) เจ้าหน้าที่สเก็ตช์ภาพ (Sketch Preparer)
- 4) เจ้าหน้าที่บันทึกและเก็บรักษาวัตถุพยาน (Evidence Recorder/Custodian)
- 5) เจ้าหน้าที่ค้นหาพยานหลักฐาน (Evidence Recovering Personal)
- 6) ผู้เชี่ยวชาญพิเศษ (Specialists)

ซึ่งในขั้นตอนการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ นั้น จะใช้หลัก 12 ขั้นตอน ประกอบด้วย

ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมตัว (Preparation) เป็นการตรวจสอบความพร้อมทั้งเจ้าหน้าที่ในการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ และอุปกรณ์ที่ใช้ในการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ รวมถึงการประเมินสถานการณ์ที่อาจเกิดขึ้นในการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ

ขั้นตอนที่ 2 ใกล้เคียงสถานที่เกิดเหตุ (Approach Scene) เป็นการเตรียมความพร้อมครั้งสุดท้ายในทุก ๆ ด้าน เช่น จิตใจ เอกสาร อุปกรณ์ ฯลฯ เพื่อให้เจ้าหน้าที่มีความพร้อมมากที่สุดในการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ

ขั้นตอนที่ 3 การรักษาความปลอดภัยและการป้องกันสถานที่เกิดเหตุ (Secure and Protect Scene) เมื่อถึงสถานที่เกิดเหตุ ต้องพิจารณาขอบเขตในการป้องกันสถานที่เกิดเหตุเพื่อให้ครอบคลุมวัตถุพยานทั้งหมด โดยต้องไม่ลืมนถึงความปลอดภัยในสถานที่เกิดเหตุ รวมถึงจุดบันทึกเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสถานที่เกิดเหตุ

ขั้นตอนที่ 4 การตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุเบื้องต้น (Initiate Preliminary Survey) เป็นการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุเบื้องต้น โดยหัวหน้าทีม เพื่อกำหนดรูปแบบวิธีการของทีมให้เหมาะสมกับสภาพของสถานที่เกิดเหตุรวมถึงการบันทึกสภาพทั่ว ๆ ไป

ขั้นตอนที่ 5 ประเมินพยานหลักฐานที่พบในสถานที่เกิดเหตุ (Evaluate Physical Evidence Possibility) เป็นการประเมินถึงพยานหลักฐานที่อาจพบในสถานที่เกิดเหตุ เพื่อจะได้ครอบคลุมในการค้นหาวัตถุพยานและป้องกันการทำลายวัตถุพยาน

⁴⁸ กองวิชาการ 1. (2564). *การตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุตามระบบ FBI*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://div1.forensic.police.go.th/FBI.html>. [2564, 15 พฤษภาคม].

ขั้นตอนที่ 6 เตรียมบรรยายสรุปสภาพของสถานที่เกิดเหตุ (Prepare Narrative Description) บรรยายสภาพทั่วไปและลักษณะพิเศษของสถานที่เกิดเหตุ ซึ่งการบันทึกอาจทำได้หลายวิธี เช่น บันทึกเสียง การเขียน หรือบันทึกวิดีโอ

ขั้นตอนที่ 7 กำหนดการถ่ายภาพ (Depict Scene Photographically) ถ่ายภาพสภาพของสถานที่เกิดเหตุทั้งระยะใกล้ กลาง และไกล โดยให้ครอบคลุมสภาพหรือพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในสถานที่เกิดเหตุโดยเฉพาะวัตถุพยานที่พบในสถานที่เกิดเหตุ

ขั้นตอนที่ 8 เตรียมการวาดแผนผัง การสเก็ตซ์ภาพสถานที่เกิดเหตุ (Prepare Diagram / Sketch of Scene) เป็นการ สเก็ตซ์ภาพของสถานที่เกิดเหตุ โดยมีการกำหนด ทิศ มาตรการส่วน และระยะต่าง ๆ

ขั้นตอนที่ 9 การตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุอย่างละเอียด (Conduct Detailed Search) เป็นการค้นหาพยานหลักฐานที่อาจพบในสถานที่เกิดเหตุ โดยการค้นหาจะใช้รูปแบบตามความเหมาะสม เช่น แบบตาราง ก้นหอย ฯลฯ

ขั้นตอนที่ 10 การบันทึกและตรวจเก็บพยานหลักฐาน (Record and Collect Physical Evidence) เป็นการบันทึกตำแหน่งและถ่ายภาพพยานหลักฐาน เพื่อกำหนดตำแหน่งของพยานหลักฐานก่อนการเก็บพยานหลักฐาน

ขั้นตอนที่ 11 การตรวจสอบขั้นสุดท้าย (Conduct Final Survey) เป็นการตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลต่าง ๆ รวมถึงการเก็บพยานหลักฐาน ว่าได้กระทำถูกต้องและครบถ้วนสมบูรณ์หรือไม่

ขั้นตอนที่ 12 การออกและส่งคืนสถานที่เกิดเหตุ (Release Scene) การส่งมอบคืนสถานที่เกิดเหตุ ต้องมีบันทึก วัน เวลา ที่ส่งมอบคืนสถานที่เกิดเหตุ

กล่าวโดยสรุปคือ กฎหมายของสหรัฐอเมริกา การแสวงหาพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ ในส่วนเฉพาะการตรวจพิสูจน์บุคคลนั้น สหรัฐอเมริกานั้นจะแทรกตัวอยู่ในบทบัญญัติเรื่องการค้นตามรัฐธรรมนูญฉบับแก้ไขเพิ่มเติมครั้งที่ 4 (The Fourth Amendment) ซึ่งมีหลักกฎหมายและมีคำพิพากษาฎีกาวางบรรทัดฐานไว้จำนวนมาก ซึ่งทำให้การบรรยายละเอียดว่า ต้องรวบรวมพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ชนิดใดบ้างเป็นไปอย่างละเอียด และเป็นการง่ายในการทำการพิสูจน์ หากแต่ในส่วนของกฎหมายประเทศไทยนั้น มิได้มีกฎหมายระบุไว้โดยละเอียด จึงควรให้นำหลักกฎหมายของสหรัฐอเมริกามาปรับใช้กับประเทศไทย เพื่อให้เกิดประโยชน์อันสูงสุดในการตรวจพิสูจน์หลักฐานทางวิทยาศาสตร์

ส่วนหลักการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุและการรักษาสถานที่เกิดเหตุในคดีอาญาของสหรัฐอเมริกา เป็นเพียงแนวทางปฏิบัติที่ใช้กันเป็นการทั่วไปเช่นเดียวกับประเทศไทย

3.1.3 เครื่องรัฐออสเตรเลีย รัฐควีนส์แลนด์

เครื่องรัฐออสเตรเลีย ใช้ระบบกฎหมายแบบคอมมอนลอว์ เป็นระบบกฎหมายที่พัฒนาขึ้นโดยผู้พิพากษาผ่านการตัดสินคดีของศาล สำหรับคดีบางประเภทต้องใช้ระบบลูกขุน ทำให้บทบาทของทนายความมีความแตกต่างอย่างสิ้นเชิงกับประเทศที่ใช้ระบบประมวลกฎหมายหรือกฎหมายลายลักษณ์อักษร

เครื่องรัฐออสเตรเลีย ซึ่งเป็นประเทศในเครือจักรภพของอังกฤษได้รับเอาระบบกฎหมายของประเทศอังกฤษคือ Common Law มาใช้หลักของกฎหมาย Common Law คือ ถ้อยคำหลักแนวคำพิพากษาของศาลสูง (Doctrine of Precedent) กฎหมายไม่ได้มาจากการออกโดยฝ่ายนิติบัญญัติ หากแต่มาจากคำพิพากษาของศาลที่ตัดสินจากคดีที่เกิดขึ้นจริง คำพิพากษาถูกบันทึกไว้ใน Law Report ทำให้เกิดหลักสำนักการต่างประเทศ ถ้อยคำพิพากษาในคดีก่อน ๆ ผูกพันศาลให้ต้องตัดสินตามยกเว้นมีการกลับของศาลที่สูงกว่าหรือโดยกฎหมายจากฝ่ายนิติบัญญัติ⁴⁹

3.1.3.1 อำนาจในการแสวงหาพยานหลักฐานของเจ้าพนักงาน

เครื่องรัฐออสเตรเลีย แบ่งการปกครองออกเป็นหลายรัฐ ที่จะกล่าวถึงคือ รัฐ Queensland ซึ่งมีกฎหมายที่น่าสนใจคือ พระราชบัญญัติอำนาจและหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ปี ค.ศ. 2000 (Police Powers and Responsibilities Act 2000) ฉบับวันที่ 7 เมษายน พ.ศ. 2564 กฎหมายฉบับนี้เป็นกฎหมายที่บัญญัติถึงอำนาจและหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจไว้โดยเฉพาะคล้ายกับกฎหมาย PACE 1984 ของประเทศอังกฤษ ซึ่งเป็นพระราชบัญญัติที่มีการบัญญัติเนื้อหาอย่างละเอียด มีการแก้ไขอยู่ตลอด โดยฉบับที่อ้างอิงคือฉบับล่าสุดวันที่ 7 เมษายน 2564 โดยพระราชบัญญัติฉบับนี้มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับทั้งสองส่วนที่ทำการวิจัยคือ 1) การรวบรวมพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ ในส่วนเฉพาะการตรวจพิสูจน์บุคคล ปรากฏใน Chapter 17 วิธีการทางนิติวิทยาศาสตร์ (Chapter 17 Forensic procedures) และ 2) หลักการตรวจสถานที่เกิดเหตุและรักษาสถานที่เกิดเหตุ ปรากฏใน Chapter 7 ว่าด้วย หมายค้น การให้ได้ว่าซึ่งเอกสาร การเข้าถึงภาพถ่ายดิจิทัลและข้อมูลอื่น ๆ สถานที่เกิดเหตุ (Chapter 7 Search warrants, obtaining documents, accessing registered digital photos and other information, and crime scenes) หมวด 3 สถานที่เกิดเหตุ (Part 3 Crime scenes)

⁴⁹ สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยรามคำแหง. (2564). *บทความเกี่ยวกับการฝึกอบรม หลักสูตร “การบริหารจัดการ เน้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์”*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://www.lib.ru.ac.th/miscell2/?p=1207>. [2564, 15 พฤษภาคม].

3.1.3.2 การรวบรวมพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในส่วนเฉพาะการตรวจพิสูจน์บุคคล

พระราชบัญญัติอำนาจและหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ปี ค.ศ. 2000 (Police Powers and Responsibilities Act 2000) ฉบับล่าสุดวันที่ 7 เมษายน พ.ศ. 2564 ได้บัญญัติถึงวิธีการทางนิติวิทยาศาสตร์ ไว้ใน Chapter 17 วิธีการทางนิติวิทยาศาสตร์ (Chapter 17 Forensic procedures) ตั้งแต่มาตรา 445 ถึงมาตรา 536 โดยเป็นการแบ่งทั้งหมด 11 หมวดด้วยกัน ได้แก่

หมวด 1 บุคคลที่มีคุณสมบัติเหมาะสมและเป็นผู้อนุมัติวิธีการทางนิติวิทยาศาสตร์ (Part 1 Qualified persons and authorising forensic procedures)

หมวด 2 การได้รับความยินยอมสำหรับวิธีการทางนิติวิทยาศาสตร์ (Part 2 Obtaining consent for forensic procedure)

หมวด 3 คำสั่งสำหรับวิธีการทางนิติวิทยาศาสตร์ (Part 3 Forensic procedure orders)

หมวด 4 การพิสูจน์องค์ประกอบทางนิติวิทยาศาสตร์ (Part 4 Identifying particulars)

หมวด 5 วิธีการเกี่ยวกับดีเอ็นเอ (Part 5 DNA procedures)

หมวด 6 การตรวจพิสูจน์ที่ไม่ใช่ทางการแพทย์ (Part 6 Non-medical examinations)

หมวด 7 วิธีการทางนิติวิทยาศาสตร์ที่ดำเนินการโดยแพทย์ ทันตแพทย์ และผู้ตรวจพยาบาลทางนิติวิทยาศาสตร์

(Part 7 Forensic procedures performed by doctors, dentists and forensic nurse examiners)

หมวด 8 วัตถุประสงค์เกี่ยวกับวิธีการทางนิติวิทยาศาสตร์

(Part 8 Matters relating to performing forensic procedures)

หมวด 9 สิ่งที่ต้องสอดคล้องกับวิธีการทางนิติวิทยาศาสตร์ (Part 9 Corresponding forensic procedure orders)

หมวด 10 ความผิดตามกฎหมาย (Part 10 Offences)

หมวด 11 บทบัญญัติอื่น ๆ (Part 11 Other provisions)

โดยจากการศึกษามาตราทั้งหมดในแต่ละหมวด ทำให้ทราบว่าในการตรวจพิสูจน์บุคคล ได้แบ่งแยกประเภทของพยานหลักฐานไว้เป็น 2 ประเภท คือ Intimate Sample และ Non- Intimate Sample ดังเช่นของประเทศอังกฤษ ซึ่งได้มีการให้ความหมายตามที่กำหนดไว้ใน Schedule 6 พจนานุกรม Dictionary ซึ่งได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

1) วิธีการทางนิติวิทยาศาสตร์ (forensic procedure)⁵⁰ หมายถึง —

(a) การตรวจที่เป็นการล่วงล้ำเข้าไปในสิทธิทางร่างกายของบุคคล (an intimate forensic procedure); หรือ

(b) การตรวจร่างกายที่ไม่มีการล่วงล้ำเข้าไปในสิทธิทางร่างกาย (a non-intimate forensic procedure)

2) การตรวจทางวิทยาศาสตร์ที่ล่วงล้ำเข้าไปในสิทธิทางร่างกายของบุคคล (intimate forensic procedure) หมายถึง วิธีการทั้งหมดหรืออย่างใดอย่างหนึ่ง ดังนี้⁵¹—

(a) วิธีการที่กระทำต่อ บริเวณภายนอกของอวัยวะเพศ หรือบริเวณทวารหนัก สะโพก หรือบริเวณหน้าอกของผู้หญิง ที่รวมถึง—

---

⁵⁰ forensic procedure means—

(a) an intimate forensic procedure; or

(b) a non-intimate forensic procedure

⁵¹ intimate forensic procedure means all or any of the following procedures—

(a) a procedure performed on a person's external genital or anal area, buttocks or, for a female, breasts, that involves—

(i) an external examination of the relevant part of the body; or

(ii) taking a sample from the relevant part of the body, by swab, washing, vacuum suction, scraping,

or by lifting by tape; or

(iii) photographing the relevant part of the body; or

(iv) making an impression or cast from the relevant part of the body; or

(v) measuring the relevant part of the body;

(b) a procedure performed on a person that involves—

(i) an internal examination of a body cavity; or

(ii) taking a sample of the person's hair from—

(A) the genital or anal area; or

(B) the buttocks; or

(C) if the person is a female—the breasts; or

(iii) taking a sample, by swab or washing, from a body cavity other than the mouth; or

(iv) removing a substance or thing from a body cavity other than the mouth; or

(v) taking an X-ray of a part of the person's body; or

(vi) taking a dental impression; or

(vii) taking a sample of the person's blood or urine.

- (i) การตรวจภายนอกส่วนของร่างกายที่เกี่ยวข้อง; หรือ
- (ii) นำตัวอย่างจากส่วนของร่างกายที่เกี่ยวข้อง โดยการป้าย ทำความสะอาด
จุดศุภญาณาศ บุค ใช้เทป; หรือ
- (iii) ถ่ายรูปส่วนของร่างกายที่เกี่ยวข้อง; หรือ
- (iv) สร้างรอยประทับหรือหล่อจากส่วนของร่างกายที่เกี่ยวข้อง; หรือ
- (v) วัดส่วนของร่างกายที่เกี่ยวข้อง
- (b) วิธีการกระทำต่อบุคคล รวมถึง—
  - (i) การตรวจภายในช่องว่างภายในร่างกาย; หรือ
  - (ii) นำตัวอย่างของขนจากบุคคล จาก—
    - (A) บริเวณภายนอกของอวัยวะเพศ หรือบริเวณทวารหนัก; หรือ
    - (B) สะโพก; หรือ
    - (C) หากเป็นผู้หญิง บริเวณหน้าอก; หรือ
  - (iii) นำตัวอย่าง โดยการป้ายหรือทำความสะอาด จากช่องว่างภายในร่างกายที่
นอกเหนือปาก; หรือ
  - (iv) นำออกซึ่งสสารหรือสิ่งใด จากช่องว่างภายในร่างกายที่นอกเหนือปาก;
หรือ
  - (v) เอกซเรย์ส่วนของร่างกายที่เกี่ยวข้อง; หรือ
  - (vi) พิมพ์รอยฟัน; หรือ
  - (vii) นำตัวอย่างของเลือดหรือปัสสาวะของบุคคล

3) การตรวจร่างกายที่ไม่มีการล่วงล้ำเข้าไปในสิทธิทางร่างกาย (non-intimate forensic procedure)⁵² หมายถึง วิธีการที่กระทำต่อบุคคล ที่นอกเหนือจากการตรวจทางวิทยาศาสตร์ที่ล่วงล้ำ

⁵² non-intimate forensic procedure means a procedure performed on a person, other than an intimate forensic procedure, that involves all or any of the following—

- (a) an examination of an external part of the person's body, that requires clothing to be removed or contact with the person's body;
- (b) taking a sample from a part of the person's body, by swab, washing, vacuum suction, scraping, or by lifting by tape;
- (c) photographing a part of the person's body;
- (d) making an impression or cast of a part of the person's body;
- (e) taking a DNA sample;
- (f) taking a sample of saliva;

เข้าไปในสิทธิทางร่างกายของบุคคล (intimate forensic procedure) วิธีการทั้งหมดหรืออย่างใดอย่างหนึ่ง ดังนี้

- (a) การตรวจบริเวณภายนอกของร่างกายบุคคล ที่ต้องถอดเสื้อผ้า หรือสัมผัสกับร่างกายของบุคคล;
- (b) นำตัวอย่างจากส่วนของร่างกายที่เกี่ยวข้อง โดยการป้าย ทำความสะอาด คุศศุณยภาศ ษุค ใช้เทป;
- (c) ถ่ายรูปส่วนของร่างกายที่เกี่ยวข้อง;
- (d) สร้างรอยประทับหรือหล่อจากส่วนของร่างกายที่เกี่ยวข้อง;
- (e) นำตัวอย่างดีเอ็นเอ;
- (f) นำตัวอย่างจากน้ำลาย;
- (g) นำตัวอย่างจากเล็บมือหรือเล็บเท้า หรือจากด้านใต้เล็บมือหรือเล็บเท้า;
- (h) นำองค์ประกอบทางนิติวิทยาศาสตร์เพื่อพิสูจน์

4) การตรวจพิสูจน์ที่ไม่ใช่ทางการแพทย์ (Non-medical examinations)⁵³ หมายถึง การตรวจร่างกายที่ไม่มีการล่วงล้ำเข้าไปในสิทธิทางร่างกาย (non-intimate forensic procedure) นอกเหนือจากการนำตัวอย่างดีเอ็นเอ หรือลายพิมพ์ฝ่ามือ ลายพิมพ์นิ้วมือ ลายมือ เสียงของบุคคล หรือ รอยเท้า

3.1.3.3 หลักการตรวจสถานที่เกิดเหตุและการรักษาสถานที่เกิดเหตุในคดีอาญา

พระราชบัญญัติอำนาจและหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ปี ค.ศ. 2000 (Police Powers and Responsibilities Act 2000) ฉบับล่าสุดวันที่ 7 เมษายน พ.ศ. 2564 ได้บัญญัติถึงอำนาจและหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการรวบรวมพยานหลักฐานในการตรวจสถานที่เกิดเหตุ ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 163A ถึงมาตรา 179 โดยมีหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

Chapter 7 ว่าด้วย หมายค้น การให้ใ้ได้มาซึ่งเอกสาร การเข้าถึงภาพถ่ายดิจิทัลและข้อมูลอื่น ๆ สถานที่เกิดเหตุ (Chapter 7 Search warrants, obtaining documents, accessing registered digital photos and other information, and crime scenes) หมวด 3 สถานที่เกิดเหตุ (Part 3 Crime scenes) โดยมีหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

(g) taking a sample from, or from under, a fingernail or toenail;

(h) taking identifying particulars

⁵³ non-medical examination means a non-intimate forensic procedure, other than taking a DNA sample or palm prints, fingerprints, handwriting, voiceprints or footprints.

ส่วนที่ 1AA ข้อความเบื้องต้น⁵⁴

มาตรา 163A⁵⁵ ความหมายของหมวดนี้

ในหมวดนี้ —

สถานที่เกิดเหตุ คูในมาตรา 163B

ความผิดตามเกณฑ์สถานที่เกิดเหตุ หมายถึง —

(a) ความผิดที่ฟ้องร้องได้ ที่อัตราโทษอย่างสูงตามที่กฎหมายกำหนดไว้ให้จำคุก
อย่างต่ำ 4 ปี; หรือ

(b) ความผิดที่เป็นการลิดรอนเสรีภาพ

เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ คูในมาตรา 165 (1)

มาตรา 163B⁵⁶ สถานที่เกิดเหตุ คือ

สถานที่นั้นคือสถานที่เกิดเหตุ หาก —

(a) เข้าข้อใดข้อหนึ่งต่อไปนี้

(i) สถานที่ที่เกิดความผิดตามเกณฑ์สถานที่เกิดเหตุ;

(ii) สถานที่ที่อาจมีพยานหลักฐาน สถานที่ที่พิสูจน์ได้ว่ามีนัยยะสำคัญ สถานที่อื่น

ที่เกิดการกระทำความผิดตามเกณฑ์สถานที่เกิดเหตุ; และ

---

⁵⁴ Division 1AA Preliminary

⁵⁵ 163A Definitions for part

In this part—

crime scene see section 163B.

crime scene threshold offence means—

(a) an indictable offence for which the maximum penalty is at least 4 years imprisonment; or

(b) an offence involving deprivation of liberty.

responsible officer see section 165(1)

⁵⁶ 163B What is a crime scene

A place is a crime scene if—

(a) either of the following apply—

(i) a crime scene threshold offence happened at the place;

(ii) there may be evidence at the place, of a significant probative value, of the commission of
a crime scene threshold offence that happened at another place; and

(b) it is necessary to protect the place for the time reasonably necessary to search for and gather evidence
of the commission of the crime scene threshold offence.

(b) จำเป็นต้องรักษาสถานที่เกิดเหตุที่มีการกระทำความผิดในช่วงเวลาที่จำเป็นตามสมควร เพื่อค้นหาและรวบรวมพยานหลักฐานของการกระทำความผิดตามเกณฑ์สถานที่เกิดเหตุ

ส่วนที่ 1 การกำหนดให้เป็นสถานที่เกิดเหตุ⁵⁷

มาตรา 164⁵⁸ การได้รับอนุญาตเข้าถึงสถานที่เกิดเหตุ

(1) เจ้าหน้าที่ตำรวจมีสิทธิ —

(a) เข้าไปยังสถานที่หนึ่ง เพื่อนำไปสู่อีกสถานที่หนึ่ง ที่เจ้าหน้าที่ตำรวจมีเหตุอันควรสงสัยว่าเป็นสถานที่เกิดเหตุ

(b) เข้าไปยังสถานที่ที่เจ้าหน้าที่ตำรวจมีเหตุอันควรสงสัยว่าเป็นสถานที่เกิดเหตุ และอยู่ในสถานที่นั้นในเวลาที่มีเหตุสมควรตามความจำเป็น เพื่อตัดสินใจควรตั้งสถานที่เกิดเหตุหรือไม่

(2) เวลาที่เหมาะสมสำหรับ อนุมาตรา (1) (b) ขึ้นอยู่กับสถานการณ์โดยเฉพาะ ซึ่งรวมถึง —

(a) ตามลักษณะของข้อมูลที่ได้รับ หรือการสังเกตที่บ่งบอกว่าสถานที่นั้นคือสถานที่เกิดเหตุ; และ

(b) พยานหลักฐานที่ปรากฏที่บ่งบอกว่าคือสถานที่เกิดเหตุ; และ

(c) การตรวจสอบสถานที่เบื้องต้น

มาตรา 165⁵⁹ การเริ่มต้นกำหนดให้เป็นสถานที่เกิดเหตุ

⁵⁷ Division 1 Establishment of crime scenes

⁵⁸ 164 Gaining access to crime scenes

(1) It is lawful for a police officer—

(a) to enter a place to reach another place that the police officer reasonably suspects is a crime scene; and

(b) to enter a place that the police officer reasonably suspects is a crime scene and stay on the place for the time reasonably necessary to decide whether or not to establish a crime scene.

(2) What is a reasonable time for subsection (1)(b) will depend on the particular circumstances including—

(a) the nature of any information obtained or any observation made that suggests the place is a crime scene; and

(b) visible evidence that will help decide whether it is a crime scene; and

(c) any preliminary inspection of the place.

⁵⁹ 165 Initial establishment of crime scene

(1) เมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจเข้าไปสู่สถานที่ที่อาจเป็นสถานที่เกิดเหตุ หรือ สถานที่ที่มีอำนาจ และตัดสินใจว่าสถานที่นั้นเป็นสถานที่เกิดเหตุ เจ้าหน้าที่ตำรวจ (เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ) อาจกำหนดให้เป็นสถานที่เกิดเหตุและมีอำนาจในสถานที่เกิดเหตุ

(2) หากมีเจ้าหน้าที่ตำรวจคนใดถือว่าคุณแลสถานที่เกิดเหตุ เจ้าหน้าที่ตำรวจคนนั้นจะกลายเป็นเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ

(3) เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบต้องกำหนดพื้นที่สถานที่เกิดเหตุ เพื่อที่จะให้บางคนที่ต้องการจะเข้าสถานที่เกิดเหตุทราบว่าสถานที่นั้นเป็นสถานที่เกิดเหตุ

ตัวอย่าง —

1) เจ้าหน้าที่ตำรวจอาจยืนที่ประตูเพื่อห้ามบุคคลเข้าตึกและบอกว่าพวกเขาไม่สามารถเข้าตึกได้

2) เจ้าหน้าที่ตำรวจอาจนำเครื่องกีดขวางหรือเทปเพื่อบ่งบอกว่าสถานที่นั้นคือสถานที่เกิดเหตุ

3) เจ้าหน้าที่ตำรวจอาจแสดงป้ายประกาศว่าสถานที่นั้นเป็นสถานที่เกิดเหตุและห้ามเข้าโดยไม่ได้รับอนุญาต

---

(1) If a police officer enters a place that may be a crime scene, or is lawfully at a place, and decides the place is a crime scene, the police officer (the responsible officer) may establish a crime scene and exercise crime scene powers at the place.

(2) If another police officer assumes control of the crime scene, that police officer becomes the responsible officer instead of the other officer.

(3) The responsible officer may establish the crime scene in any way that gives anyone wanting to enter the place enough notice that the place is a crime scene.

Examples—

1 A police officer may stand at a door to stop people entering a building and tell them they can not enter the building.

2 A police officer may put around a place barricades or tapes indicating the place is a crime scene.

3 A police officer may display a written notice stating the place is a crime scene and unauthorised entry is prohibited.

มาตรา 166⁶⁰ ความรับผิดชอบหลังจากกำหนดสถานที่เกิดเหตุ

(1) เมื่อเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบกำหนดสถานที่เกิดเหตุ เจ้าหน้าที่ตำรวจต้องทำคำร้องขอถึงผู้พิพากษาศาลสูง หรือศาลท้องถิ่นเพื่อออกหมายรักษาสถานที่เกิดเหตุ

(2) ตามอนุมาตรา (1) ไม่สามารถบังคับใช้ได้ หากสถานที่นั้นเป็นสถานที่สาธารณะ

(3) อย่างไรก็ตาม ถ้าสถานที่นั้นเป็นสถานที่สาธารณะ ในเวลาทำการปกติและผู้ครอบครองสถานที่สาธารณะ ต้องการให้เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้รับผิดชอบนั้นออกไปจากสถานที่สาธารณะนั้น เจ้าหน้าที่ตำรวจต้องขอหมายควบคุมสถานที่จากศาล ภายใต้ division 2

จากอนุมาตราข้างต้นจะเห็นได้ว่าเป็นการคุ้มครองสถานที่สาธารณะที่มีไว้เพื่อบริการประชาชน เจ้าหน้าที่ไม่อาจใช้อำนาจโดยเป็นการกระทบต่อประโยชน์สาธารณะไม่ได้ จึงต้องร้องขอหมายต่อศาล

(4) ถ้าต้องทำการบางอย่างที่จะต้องทำลายโครงสร้างตัวอาคารของสถานที่นั้น คำร้องขอต้องถูกส่งไปยังศาลสูง

(5) ตามอนุมาตรา (4) ใช้ เมื่อไม่มีหมายจากศาลท้องถิ่น

(6) ถ้าศาลสูงหรือศาลท้องถิ่นไม่ออกหมายควบคุมและรักษาสถานที่เกิดเหตุนั้น ให้สถานที่นั้นพ้นจากการเป็นสถานที่เกิดเหตุทันที

จากมาตราข้างต้นแสดงให้เห็นถึงการตรวจสอบการใช้อำนาจของตำรวจโดยศาล

---

⁶⁰ 166 Responsibility after establishing crime scene

(1) As soon as reasonably practicable after the responsible officer establishes the crime scene, a police officer must apply to a Supreme Court judge or magistrate for a crime scene warrant.

Note—

For provisions about crime scene warrants, see division 2.

(2) Subsection (1) does not apply if the place is a public place.

(3) However, if the place is a public place only while it is ordinarily open to the public and the occupier of the place requires a police officer at the place to leave the place, the police officer may apply under division 2 for a crime scene warrant.

(4) The application must be made to a Supreme Court judge for a crime scene warrant if it is intended to do something that may cause structural damage to a building.

(5) Subsection (4) applies whether or not a magistrate has issued a crime scene warrant for the place.

(6) If a judge or magistrate refuses to issue a crime scene warrant for the place, the place stops being a crime scene.

มาตรา 167⁶¹ การกำหนดขอบเขตของสถานที่เกิดเหตุ

เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบต้อง—

- (a) ต้องแยกว่าที่ใดคือสถานที่เกิดเหตุ; และ
- (b) ตัดสินขอบเขตที่จำเป็นเพื่อรักษาสถานที่เกิดเหตุ; และ
- (c) กำหนดขอบเขตของสถานที่เกิดเหตุ ในวิธีที่ระบุอย่างเพียงพอต่อสาธารณะ

ตัวอย่างของ อนุมาตรา (b) —

อาจจำเป็นต้องกำหนดเขตกันชนรอบ ๆ สถานที่เกิดเหตุ

มาตรา 168⁶² ข้อจำกัดในการที่จะเข้าไปในสถานที่เกิดเหตุ

⁶¹ 167 Deciding limits of crime scene

The responsible officer at a crime scene must—

- (a) identify what is the crime scene; and
- (b) decide the boundaries necessary to protect the crime scene; and
- (c) mark the limits of the crime scene in a way that sufficiently identifies it to the public as a crime scene.

scene.

Example for paragraph (b)—

It may be necessary to establish a buffer zone around the crime scene.

⁶² 168 Restricting access to crime scene

(1) The responsible officer must immediately take the steps he or she considers to be reasonably necessary to protect anything at the crime scene from being damaged, interfered with or destroyed, including for example, steps necessary—

(a) to ensure people, including police officers, whose presence at the crime scene is not essential do not enter the crime scene; and

(b) to prevent unnecessary movement inside the boundaries of the crime scene; and

(c) to establish a safe walking area in the crime scene for reducing the risk of damage to any evidence that may be on the place.

(2) Also, a person, other than the responsible officer, must not enter a crime scene unless—

(a) the person has a special reason, associated with the investigation, for entering the crime scene; or

(b) the person is a police officer who is asked to enter the crime scene by the responsible officer or an investigating police officer; or

(c) the person is an authorised assistant; or

(d) the presence of the person is necessary to preserve life or property at a crime scene; or

(e) the person is authorised to enter by the responsible officer.

Examples for subsection (2)(a)—

(1) เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบต้องดำเนินการที่จำเป็นตามเหตุอันสมควร โดยทันที เพื่อป้องกันสิ่งใดที่จะก่อให้เกิดความเสียหาย ถูกแทรกแซง หรือถูกทำลายต่อสถานที่เกิดเหตุ รวมถึงตามตัวอย่าง ขั้นตอนที่เป็น —

(a) เพื่อให้มั่นใจว่าบุคคล รวมถึงเจ้าหน้าที่ตำรวจ ที่ไม่มีความสำคัญที่ปรากฏตัวในสถานที่เกิดเหตุ ไม่สามารถเข้าไปในสถานที่เกิดเหตุได้; และ

(b) เพื่อป้องกันมิให้มีการเคลื่อนไหวกว้างขวางในเขตสถานที่เกิดเหตุ; และ

(c) เพื่อตั้งทางเดินที่ปลอดภัยในสถานที่เกิดเหตุ เพื่อลดความเสี่ยงที่จะก่อให้เกิดความเสียหายต่อพยานหลักฐานที่อยู่ในสถานที่นั้น

(2) นอกจากเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้รับผิดชอบแล้ว บุคคลอื่นห้ามเข้าสถานที่เกิดเหตุ นอกจาก—

(a) บุคคลที่มีเหตุอันพิเศษอันเกี่ยวข้องกับการสอบสวนในการจะเข้าไปในสถานที่เกิดเหตุ; หรือ

(b) บุคคลที่เป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจ ที่ถูกร้องขอโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้รับผิดชอบ หรือเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ทำการสอบสวน ให้เข้าไปในสถานที่เกิดเหตุ; หรือ

(c) บุคคลที่เป็นผู้ช่วยเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ได้รับอนุญาต; หรือ

(d) บุคคลที่จำเป็นที่ต้องปกปักรักษาชีวิตหรือทรัพย์สินในสถานที่เกิดเหตุ; หรือ

(e) บุคคลที่ถูกมอบหมายให้เข้าไปโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้รับผิดชอบ

ตัวอย่างของอนุมาตรา (2) (a) —

1) เจ้าหน้าที่ตำรวจที่นำบุคคลที่ไม่ควรอยู่ในสถานที่เกิดเหตุออกจากสถานที่เกิดเหตุ

2) เจ้าหน้าที่ที่สืบสวนการกระทำความผิด

---

1. a police officer removing someone from the crime scene who should not be there

2. a police officer investigating the offence

3. a person accompanying a police officer to assist in the investigation or who has special knowledge of the place that is relevant to the investigation

(3) For subsection (2)(e), the responsible officer may authorize the entry subject to stated requirements.

(4) The responsible officer must ensure a record is made of the name of each person who is present when the crime scene is established or enters it after it is established, when each person entered the place after it is established, and the purpose of the entry.

3) บุคคลที่เกี่ยวข้องกับเจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อช่วยในการสืบสวน หรือบุคคลที่มีความรู้โดยเฉพาะเกี่ยวกับสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับการสอบสวน

(3) ตามอนุมาตรา (2)(e), เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้รับผิดชอบอาจให้อำนาจในการเข้าไปในสถานที่ เพื่อให้เป็นไปตามความต้องการที่กำหนดไว้

(4) เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้รับผิดชอบต้องทำให้มั่นใจว่า ได้มีการบันทึกชื่อของแต่ละคนที่ปรากฏตัวเมื่อมีการกำหนดสถานที่เกิดเหตุหรือหลังจากมีการกำหนดสถานที่เกิดเหตุ บันทึกชื่อแต่ละคนเข้าไปในสถานที่หลังจากกำหนดเป็นสถานที่เกิดเหตุ พร้อมกับสาเหตุในการเข้าสถานที่เหตุ

มาตรา 169⁶³ การเก็บรักษาพยานหลักฐานให้อยู่ในสภาพที่ดีและปลอดภัย

เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้รับผิดชอบในสถานที่เกิดเหตุ ต้องทำให้แน่ใจว่า ไม่มีสิ่งใดในสถานที่เกิดเหตุจะถูกสัมผัสหรือถูกเคลื่อนย้ายโดยไม่จำเป็น—

(a) จนกระทั่งการชันสูตรพลิกศพหรือการตรวจสอบทางด้านเทคนิคอันจำเป็นได้กระทำไปแล้วเสร็จ; หรือ

(b) นอกจากจะมีความเป็นไปได้ที่สิ่งของอาจถูกทำให้เสียหายหรือถูกรบกวนหรือถูกทำลาย หากไม่ได้ถูกเคลื่อนย้าย

ตัวอย่างของพยานหลักฐานที่อาจถูกทำให้เสียหายหรือถูกทำลาย หากไม่ได้ถูกเคลื่อนย้าย—

1) หากการเดินทางมาของพนักงานสอบสวน หรือผู้ช่วยเจ้าหน้าที่ตำรวจ ผู้ได้รับอนุญาต หรือเจ้าหน้าที่ผู้เชี่ยวชาญ เกิดความล่าช้า และสถานที่เกิดเหตุจะเกิดการสัมผัสกับอากาศ

2) หากเกิดฝนตกที่อาจทำลายลายนิ้วมือที่อาจจะอยู่บนมิดที่ถูกรังไว้บนพื้น

⁶³ 169 Preserving evidence at crime scene

The responsible officer at a crime scene must ensure that nothing in the crime scene is unnecessarily touched or moved—

(a) until all necessary forensic and technical examinations are finished; or

(b) unless there is a possibility that the thing could be damaged, interfered with or destroyed if it is not moved.

Examples of when evidence may be damaged or destroyed if a thing is not moved—

1 if the arrival of the investigator, or an authorised assistant or specialist officer will be delayed and the scene is exposed to the weather

2 if falling or threatened rain may damage fingerprints that may be on a knife left on the ground

ส่วนที่ 3 อำนาจในการจัดการสถานที่เกิดเหตุ (Division 3 Powers at crime scenes)

มาตรา 176⁶⁴ อำนาจในการจัดการสถานที่เกิดเหตุ

(1) เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้รับผิดชอบ หรือ เจ้าหน้าที่ตำรวจที่กระทำภายใต้การกำกับของเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้รับผิดชอบ อาจทำการที่เกี่ยวข้องกับสถานที่เกิดเหตุ ตามนี้—

(a) เข้าไปในสถานที่เกิดเหตุ;

(b) หากมีความจำเป็นตามสมควร ในการเข้าไปยังสถานที่อื่น เพื่อเข้าถึงสถานที่เกิดเหตุ;

---

⁶⁴ 176 Powers at crime scene

(1) The responsible officer at a crime scene, or a police officer acting under the direction of the responsible officer, may do any of the following in relation to the crime scene—

(a) enter the crime scene;

(b) if reasonably necessary, enter another place to gain access to the crime scene;

(c) perform any necessary investigation, including, for example, a search and inspection of the crime scene and anything in it to obtain evidence of the commission of an offence;

(d) open anything at the crime scene that is locked;

(e) take electricity for use at the crime scene;

(f) dig up anything at the crime scene;

(g) remove wall or ceiling linings or floors of a building, or panels or fittings of a vehicle;

(h) remove or cause to be removed an obstruction from the crime scene;

(i) photograph the crime scene and anything in it;

(j) seize all or part of a thing that may provide evidence of the commission of an offence.

Example for paragraph (j)—

It may be necessary to seize and remove a vehicle for scientific examination to obtain evidence that may be in the vehicle.

(2) However, if it is necessary to do anything at the place that may cause structural damage to a building, the thing must not be done unless a Supreme Court judge issues a crime scene warrant for the place before the thing is done and the warrant authorises the doing of the thing.

(3) An authorised assistant at a crime scene may also do a thing mentioned in subsection (1).

(4) However, the authorised assistant may do either of the following only if asked by a responsible officer to do something at the crime scene—

(a) enter the crime scene;

(b) if reasonably necessary, enter another place to gain access to the crime scene.

(c) ทำการสืบสวนเท่าที่จำเป็น รวมถึง เช่น การค้นหรือการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุและสิ่งของที่อยู่ในสถานที่เกิดเหตุ เพื่อเอาไว้ซึ่งพยานหลักฐานซึ่งสามารถใช้พิสูจน์ความผิดได้;

(d) เปิดซึ่งสิ่งใด ๆ ในสถานที่เกิดเหตุที่ถูกปิดไว้;

(e) นำเอาเครื่องใช้ไฟฟ้าไปใช้ในสถานที่เกิดเหตุ;

(f) ชุบน้ำสิ่งใด ๆ ที่สถานที่เกิดเหตุ;

(g) เคลื่อนย้ายฝาผนัง หรือฝ้าเพดาน หรือพื้นของตัวอาคาร หรือชิ้นส่วนหรืออุปกรณ์ของยานพาหนะ;

(h) นำออกหรือทำให้ถูกนำออกซึ่งสิ่งกีดขวาง อุปสรรค จากสถานที่เกิดเหตุ;

(i) ถ่ายรูปสถานที่เกิดเหตุและทุกสิ่งที่อยู่ในสถานที่เกิดเหตุ;

(j) ยึดทั้งหมดหรือบางส่วนของสิ่งของที่อาจเป็นพยานหลักฐานได้ตามกฎหมาย อันจะพิสูจน์การกระทำความผิด

ตัวอย่างของอนุมาตรา (j)

อาจเป็นสิ่งจำเป็นที่จะยึดหรือถอดส่วนประกอบยานพาหนะ เพื่อดำเนินการตรวจสอบทางวิทยาศาสตร์ เพื่อให้ได้มาซึ่งพยานหลักฐานที่อาจอยู่ในยานพาหนะ

(2) อย่างไรก็ตาม ถ้าหากมีความจำเป็นที่จะต้องกระทำการบางอย่างที่สถานที่ซึ่งอาจต้องทำให้โครงสร้างของอาคารเสียหาย การนั้นจะกระทำมิได้ เว้นแต่เมื่อผู้พิพากษาศาลสูงได้พิจารณาออกหมายก่อนจะดำเนินการเสร็จสิ้น และหมายนั้นอนุญาตให้กระทำการเช่นนั้นได้

(3) ผู้ช่วยเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ได้รับอนุญาตในสถานที่เกิดเหตุ มีอำนาจกระทำการตาม (1)

(4) อย่างไรก็ตาม ผู้ช่วยเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ได้รับอนุญาตอาจทำการที่เกี่ยวข้องกับสถานที่เกิดเหตุ ต่อเมื่อได้รับร้องขอต่อเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบในการกระทำการที่สถานที่เกิดเหตุตามนี้—

(a) เข้าไปในสถานที่เกิดเหตุ ;

(b) หากมีความจำเป็นตามสมควร ในการเข้าไปในสถานที่หนึ่ง เพื่อให้ได้เข้าไปยังสถานที่เกิดเหตุ

มาตรา 177⁶⁵ อำนาจกำกับดูแลในสถานที่เกิดเหตุ
 เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้รับผิดชอบหรือเจ้าหน้าที่ตำรวจที่กระทำการภายใต้การกำกับของ
 เจ้าพนักงานผู้รับผิดชอบ อาจกระทำการอย่างใดในสถานที่เกิดเหตุ ดังต่อไปนี้ —

- (a) สั่งการให้บุคคลออกไปจากสถานที่เกิดเหตุหรือเคลื่อนย้ายยานพาหนะหรือสัตว์ออกไปจากสถานที่เกิดเหตุ;
- (b) เคลื่อนย้ายหรือมีเหตุอันควรเคลื่อนย้าย —
  - (i) บุคคลที่ขัดคำสั่งของเจ้าพนักงานให้ออกไปจากสถานที่เกิดเหตุ; หรือ
  - (ii) ยานพาหนะหรือสัตว์ ที่ไม่ได้ทำการเคลื่อนย้ายออกจากสถานที่เกิดเหตุ;
- (c) สั่งการบุคคลไม่ให้เข้าไปในสถานที่เกิดเหตุ;
- (d) ป้องกันขัดขวางบุคคลจากการจะเข้าไปในสถานที่เกิดเหตุ;
- (e) ขัดขวางไม่ให้บุคคลเคลื่อนย้ายพยานหลักฐานหรือรบกวนสถานที่เกิดเหตุหรือสิ่งใดสิ่งหนึ่งในสถานที่เกิดเหตุ กระทำการใดเพื่อควบคุมตัวหรือค้นตัวบุคคลนั้นยอมได้
- (f) สั่งการให้ผู้ครอบครองสถานที่เกิดเหตุหรือบุคคลที่ปรากฏตัวในสถานที่เกิดเหตุที่จะรักษาหรือให้การช่วยเหลืออย่างต่อเนื่องในการใช้เครื่องใช้ไฟฟ้าในสถานที่นั้น ๆ

---

⁶⁵ 177 Powers of direction etc. at crime scene

The responsible officer or a police officer acting under the direction of the responsible officer may, at a crime scene, do any of the following—

- (a) direct a person to leave the crime scene or remove a vehicle or animal from the crime scene;
- (b) remove or cause to be removed from the crime scene—
  - (i) a person who fails to comply with a direction to leave the crime scene; or
  - (ii) a vehicle or animal a person fails to remove from the crime scene;
- (c) direct a person not to enter the crime scene;
- (d) prevent a person from entering the crime scene;
- (e) prevent a person from removing evidence from or otherwise interfering with the crime scene or anything in it and, for that purpose, detain and search the person;
- (f) direct the occupier of the place or a person apparently in charge of the place to maintain a continuous supply of electricity at the place.

มาตรา 178⁶⁶ การใช้อำนาจในที่เกิดเหตุที่เป็นที่สาธารณะ

(1) เจ้าหน้าที่ตำรวจมีอำนาจภายใต้มาตรา 176 และมาตรา 177 ในที่สาธารณะ โดยไม่มีหมายควบคุมและรักษาสถานที่เกิดเหตุ

(2) อย่างไรก็ตาม หาก—

(a) สถานที่ที่เป็นที่สาธารณะต้องเป็นเฉพาะสถานที่ที่เปิดทำการตามปกติ; และ

(b) ผู้ครอบครองสถานที่สาธารณะนั้นได้รับร้องขอเจ้าพนักงานตำรวจหรือผู้ช่วยเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ได้รับอนุญาตออกไปจากสถานที่นั้น;

แม้จะมีการร้องขอ เจ้าพนักงานตำรวจหรือผู้ช่วยเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ได้รับอนุญาต อาจกระทำการตามอนุมาตรา (1) ต่อไป ตามระยะเวลาที่จำเป็นพอสมควร ระหว่างรอหมายควบคุมและรักษาสถานที่เกิดเหตุ

(3) ผู้ช่วยเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ได้รับอนุญาตที่สถานที่เกิดเหตุ อาจกระทำตาม มาตรา 176 (1)

(4) อย่างไรก็ตาม ผู้ช่วยเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ได้รับอนุญาต อาจกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งต่อไปนี้ หากถูกร้องขอให้กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งในสถานที่เกิดเหตุ—

(a) เข้าไปในสถานที่เกิดเหตุ;

(b) หากมีความจำเป็นตามสมควร เข้าไปในสถานที่ใดสถานที่หนึ่งเพื่อให้ได้เข้าไปในสถานที่เกิดเหตุ

---

⁶⁶ 178 Exercise of crime scene powers in public place

(1) It is lawful for a police officer to exercise powers under sections 176 and 177 at a public place without a crime scene warrant.

(2) However, if—

(a) the place is a public place only while it is ordinarily open to the public; and

(b) the occupier of the place asks a police officer or an authorised assistant to leave the place; the police officer or authorised assistant may, despite the request, continue to act under subsection (1) for the time reasonably necessary for an application for a crime scene warrant for the place to be made and decided.

(3) An authorised assistant at a crime scene may also do a thing mentioned in section 176(1).

(4) However, the authorised assistant may do either of the following only if asked by a responsible officer to do something at the crime scene—

(a) enter the crime scene;

(b) if reasonable necessary, enter another place to gain access to the crime scene.

กล่าวโดยสรุป คือ กฎหมายของเครือรัฐออสเตรเลีย มีกฎหมายตาม Police Powers and Responsibilities Act 2000 ซึ่งเป็นพระราชบัญญัติที่มีการบัญญัติเนื้อหาของอำนาจเจ้าหน้าที่ตำรวจไว้อย่างละเอียด ในส่วนพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ในส่วนเฉพาะการตรวจพิสูจน์บุคคลนั้น พระราชบัญญัตินี้ให้อำนาจในการตรวจพิสูจน์บุคคล ปรากฏใน Chapter 17 วิธีการทางนิติวิทยาศาสตร์ (Chapter 17 Forensic procedures) โดยแบ่งประเภทของพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์เป็น 2 ประเภท คือ พยานหลักฐานประเภท Intimate Sample และประเภท Non Intimate Sample ซึ่งทำให้การระบุรายละเอียดว่า ต้องรวบรวมพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ชนิดใดบ้างเป็นไปอย่างละเอียด และเป็นกร่งายในการแบ่งทำการพิสูจน์ หากแต่ในส่วนของกฎหมายประเทศไทยนั้น มิได้มีการแบ่งแยกประเภทของการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์จึงควรให้นำหลักกฎหมายของเครือรัฐออสเตรเลีย มาปรับใช้กับประเทศไทย เพื่อให้เกิดประโยชน์อันสูงสุดในการตรวจพิสูจน์หลักฐานทางวิทยาศาสตร์

ส่วนหลักการตรวจสถานที่เกิดเหตุและการรักษาสถานที่เกิดเหตุในคดีอาญา พระราชบัญญัตินี้ให้อำนาจเจ้าหน้าที่ตำรวจ ปรากฏใน Chapter 7 ว่าด้วย หมายค้น การให้ได้มาซึ่งเอกสาร การเข้าถึงภาพถ่ายดิจิทัลและข้อมูลอื่น ๆ สถานที่เกิดเหตุ (Chapter 7 Search warrants, obtaining documents, accessing registered digital photos and other information, and crime scenes) หมวด 3 สถานที่เกิดเหตุ (Part 3 Crime scenes) ซึ่งเป็นการบัญญัติ หลักการต่าง ๆ ในสถานที่เกิดเหตุไว้อย่างชัดเจน เป็นกฎหมายที่มีผลบังคับใช้ หากแต่ในส่วนของกฎหมายประเทศไทยนั้น มีเพียงกำหนดไว้ใน ระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี 2556 และคำสั่งสำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจที่ 548 /2561 เรื่อง แนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการตรวจสถานที่เกิดเหตุ เพียงเท่านั้น ทำให้มีปัญหาในทางปฏิบัติได้ เนื่องจากหลักเรื่องการตรวจสถานที่เกิดเหตุไม่เป็นกฎหมาย ดังเช่นกฎหมายเครือรัฐออสเตรเลีย

3.2 มาตรการทางกฎหมายของประเทศไทย

3.2.1 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ได้วางหลักในการรวบรวมพยานหลักฐานของพนักงานสอบสวนไว้ตามมาตรา 131

มาตรา 131⁶⁷ บัญญัติว่า “ให้พนักงานสอบสวนรวบรวมหลักฐานทุกชนิดเท่าที่สามารถทำได้เพื่อประสงค์จะทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่าง ๆ อันเกี่ยวกับความผิดที่ถูกกล่าวหา เพื่อจะรู้ตัวผู้กระทำความผิดและพิสูจน์ให้เห็นความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา”

ศาลฎีกาได้วางหลักไว้ว่า การรวบรวมพยานหลักฐานเป็นอำนาจของพนักงานสอบสวนที่จะต้องรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิด โดยไม่คำนึงว่าจะเป็นพยานหลักฐานที่พนักงานสอบสวนสืบหาได้เอง หรือที่ผู้เสียหายหรือผู้ต้องหายื่นหรืออ้างต่อพนักงานสอบสวนเพื่อเป็นพยาน หรือที่บุคคลภายนอกส่งมา ทั้งนี้เพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่าง ๆ อันเกี่ยวกับความผิดที่ถูกกล่าวหา (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1390/2522)⁶⁸ ส่วนพยานหลักฐานที่พนักงานสอบสวนได้รวบรวมนั้นจะมีเพียงใด อย่างไร เป็นดุลพินิจของพนักงานสอบสวนตามที่เห็นสมควรภายในขอบเขตของบทบัญญัติแห่งกฎหมาย หากไม่ปรากฏว่าพนักงานสอบสวนกระทำผิดกฎหมายหรือผิดหน้าที่ย่อมจะถือว่าเป็นการสอบสวนที่ไม่ชอบหาได้ไม่ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 40/2561)⁶⁹

สำหรับการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ในชั้นสอบสวน ได้บัญญัติวางหลักเพิ่มเติมไว้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 131/1 ดังนี้

มาตรา 131/1⁷⁰ บัญญัติว่า “ในกรณีที่ต้องใช้พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ เพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงตาม มาตรา 131 ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจให้ทำการตรวจพิสูจน์บุคคล วัตถุ หรือเอกสารใด ๆ โดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ได้”

ในกรณีความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินสามปี หากการตรวจพิสูจน์ตามวรรคหนึ่ง จำเป็นต้องตรวจเก็บตัวอย่างเลือด เนื้อเยื่อ ผิวหนัง เส้นผมหรือขน น้ำลาย ปัสสาวะ อุจจาระ สารคัดหลั่ง สารพันธุกรรมหรือส่วนประกอบของร่างกายจากผู้ต้องหา ผู้เสียหายหรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง ให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบมีอำนาจให้แพทย์หรือผู้เชี่ยวชาญดำเนินการตรวจดังกล่าวได้ แต่ต้องกระทำเพียงเท่าที่จำเป็นและสมควร โดยใช้วิธีการที่ก่อให้เกิดความเจ็บปวดน้อยที่สุดเท่าที่จะกระทำได้ ทั้งจะต้องไม่เป็นอันตรายต่อร่างกายหรืออนามัยของบุคคลนั้น และผู้ต้องหา ผู้เสียหาย หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องต้องให้ความยินยอม หากผู้ต้องหาหรือผู้เสียหายไม่ยินยอม โดยไม่มีเหตุอันสมควรหรือผู้ต้องหาหรือผู้เสียหายกระทำการป้องกันขัดขวางมิให้บุคคลที่เกี่ยวข้อง

⁶⁷ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. มาตรา 131.

⁶⁸ ระบบสืบค้นคำพิพากษาคำสั่งคำร้องและคำวินิจฉัยศาลฎีกา. (2564). คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1390/2522. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://www.deka.supremecourt.or.th>. [2564, 17 มีนาคม].

⁶⁹ สมชัย ฑิตมาตุมากร. (2562). *สัมมนากฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่มที่ 1*. ม.ป.ท.. หน้า 296.

⁷⁰ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. มาตรา 131/1.

ให้ความยินยอม โดยไม่มีเหตุอันสมควร ให้สันนิษฐานไว้เบื้องต้นว่าข้อเท็จจริงเป็นไปตามผลการตรวจพิสูจน์ที่หากได้ตรวจพิสูจน์แล้ว จะเป็นผลเสียต่อผู้ต้องหาหรือผู้เสียหายนั้น แล้วแต่กรณี

ค่าใช้จ่ายในการตรวจพิสูจน์ตามมาตรา 11 ให้ส่งจ่ายจากงบประมาณตามระเบียบที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติกระทรวงมหาดไทย กระทรวงยุติธรรม หรือสำนักงานอัยการสูงสุด แล้วแต่กรณี กำหนดให้โดยได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง”

3.2.2 พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2547⁷¹

พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2547 เป็นกฎหมายที่กำหนดแนวทางการบริหารราชการ และการดำเนินงานของราชการตำรวจให้เป็นไปตามนโยบาย และกำหนดให้การบริหารงานบุคคล ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการข้าราชการตำรวจ (ก.ตร.) โดยเฉพาะอันมีผลให้การจัดระบบ ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องการบริหารราชการ การบริหารงานบุคคล การบังคับบัญชา การแต่งตั้งและโยกย้าย หรือการดำเนินการทางวินัยเกิดความเป็นธรรม ความเหมาะสม และมีตำแหน่งพนักงานสอบสวน แยกต่างหากจากตำแหน่งข้าราชการตำรวจประเภทไม่มียศและกำหนดสอบสวนซึ่งถือเป็นกระบวนการยุติธรรมในเบื้องต้นที่สำคัญ ตลอดจนจัดให้มีกองทุน เพื่อสนับสนุนและพัฒนางาน เกี่ยวกับการสืบสวนและสอบสวนคดีอาญา อันจะทำให้การดำเนินกระบวนการยุติธรรมในส่วน ซึ่งข้าราชการตำรวจเป็นผู้รับผิดชอบ มีศักยภาพยิ่งขึ้น

สำหรับหลักกฎหมายตาม พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2547 ที่เกี่ยวข้องกับ การศึกษาในครั้ง นี้ ถูกบัญญัติไว้ใน มาตรา 11 ซึ่งบัญญัติว่า สำนักงานตำรวจแห่งชาติ มีผู้บัญชาการ ตำรวจแห่งชาติเป็นหัวหน้าส่วนราชการ มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(4) วางระเบียบหรือทำคำสั่งเฉพาะเรื่องไว้ให้ข้าราชการตำรวจปฏิบัติการเกี่ยวกับการใช้อำนาจหรือการปฏิบัติหน้าที่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาหรือกฎหมายอื่น จากหลักกฎหมายดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ มีอำนาจออกระเบียบ วางแนวทางการปฏิบัติหน้าที่และการใช้อำนาจให้เป็นไปตามแนวทางที่กำหนดไว้ในประมวล กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา อันได้แก่ มีอำนาจกำหนดแนวทางการปฏิบัติหน้าที่และอำนาจ เกี่ยวกับการใช้ดุลพินิจการรวบรวมพยานหลักฐานของพนักงานสอบสวน ไว้ในระเบียบการตำรวจ เกี่ยวกับคดีว่าด้วยเรื่องการสอบสวน

จากหลักกฎหมายดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ มีอำนาจออกระเบียบ วางแนวทางการปฏิบัติหน้าที่และการใช้อำนาจให้เป็นไปตามแนวทางที่กำหนดไว้ในประมวล กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาอันได้แก่มีอำนาจกำหนดแนวทางการปฏิบัติหน้าที่และอำนาจ

⁷¹ พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2547. มาตรา 11 (4).

เกี่ยวกับการใช้ดุลพินิจการรวบรวมพยานหลักฐานของพนักงานสอบสวน ไว้ในระเบียบการตำรวจ
เกี่ยวกับคดีว่าด้วยเรื่องการสอบสวน

3.2.3 พระราชบัญญัติการให้บริการด้านนิติวิทยาศาสตร์ พ.ศ. 2559⁷²

พระราชบัญญัติการให้บริการทางนิติวิทยาศาสตร์ พ.ศ. 2559 เป็นกฎหมายที่สอดคล้องกับ
ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีซึ่งมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อกระบวนการยุติธรรม
และการพิสูจน์ข้อเท็จจริง เพื่ออำนวยความสะดวกให้เกิดขึ้น จึงได้จัดให้มีบริการด้านนิติวิทยาศาสตร์
ให้แก่ผู้เกี่ยวข้องเป็นการทั่วไป รวมตลอดทั้งส่งเสริมและพัฒนางานด้านนิติวิทยาศาสตร์ให้ได้
มาตรฐานสากล

สำหรับหลักกฎหมายตาม พระราชบัญญัติการให้บริการทางนิติวิทยาศาสตร์ พ.ศ. 2559
ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยที่นี้ถูกบัญญัติไว้ใน มาตรา 3 มาตรา 5 และมาตรา 7 ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

มาตรา 3 “การให้บริการด้านนิติวิทยาศาสตร์” หมายความว่า การให้บริการตรวจพิสูจน์
ให้ทราบความจริงโดยนำหลักวิทยาศาสตร์สาขาต่าง ๆ และการแพทย์มาใช้เพื่อประโยชน์ในการ
ดำเนินกระบวนการยุติธรรมหรือเพื่อประโยชน์ในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงอย่างหนึ่งอย่างใด

“สถาบัน” หมายความว่า สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กระทรวงยุติธรรม

มาตรา 5 ให้สถาบันมีหน้าที่ในการให้บริการและส่งเสริมงานด้านนิติวิทยาศาสตร์
โดยให้รวมถึงงานดังต่อไปนี้ด้วย

- 1) ช่วยเหลือและสนับสนุนการสืบสวนสอบสวนและการดำเนินการคดีอาญาตามที่
เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจตามกฎหมายร้องขอ
- 2) ให้บริการด้านนิติวิทยาศาสตร์ เพื่อการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนการอำนวยความสะดวก
และการทะเบียนราษฎร ตามที่เจ้าหน้าที่ของหรือผู้ที่เกี่ยวข้องร้องขอ
- 3) ให้บริการด้านนิติวิทยาศาสตร์ เพื่อประโยชน์ในการคุ้มครอง หรืออำนวยความสะดวก
ยุติธรรมแก่เด็กและเยาวชน ตามที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องผู้ปกครองผู้ใช้อำนาจปกครอง หรือผู้มีส่วน
ได้เสียโดยตรงร้องขอ
- 4) ให้บริการด้านนิติวิทยาศาสตร์ เพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงอย่างหนึ่งอย่างใด ตามที่
ผู้มีส่วนได้เสียร้องขอ ในกรณีที่เป็นการพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีอาญา ผู้มีส่วนได้เสียจะร้องขอให้
ตรวจซ้ำได้ต่อเมื่อไม่ได้อยู่ในระหว่างการตรวจพิสูจน์ของหน่วยงานอื่นที่ให้บริการด้านนิติวิทยาศาสตร์
และต้องเป็นไปตามมติของคณะกรรมการเพื่อประโยชน์ในการอำนวยยุติธรรม
- 5) ส่งเสริมและพัฒนากการให้บริการด้านนิติวิทยาศาสตร์ของภาคเอกชน

⁷² พระราชบัญญัติการให้บริการทางนิติวิทยาศาสตร์ พ.ศ. 2559.

6) ร่วมมือกับหน่วยงานของรัฐ องค์การระหว่างประเทศและภาคเอกชนในการพัฒนา งานด้านนิติวิทยาศาสตร์ให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล

7) ร่วมมือกับหน่วยงานอื่นของรัฐ ในการวิจัยและพัฒนาเพื่อกำหนดค่าพื้นฐาน ทางนิติวิทยาศาสตร์

การให้บริการด้านนิติวิทยาศาสตร์ ในกรณีที่มีการร้องขอตาม (1) (2) (3) และ (4) ที่เกี่ยวกับ สืบสวนสอบสวนคดีอาญา ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนด โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา 7 ให้สถาบันมีอำนาจเรียกเก็บค่าธรรมเนียม ในการให้บริการตามมาตรา 5 จาก ผู้ที่ร้องขอที่มีใช้หน่วยงานของรัฐตามอัตราที่คณะกรรมการกำหนด

สถาบันอาจลดหรือลดค่าธรรมเนียมในการให้บริการตามมาตรา 5 ได้ตามหลักเกณฑ์และ วิธีการที่คณะกรรมการกำหนด

ค่าธรรมเนียมที่เรียกเก็บได้ตามวรรคหนึ่งให้นำส่งคลังเป็นรายได้แผ่นดิน แต่ให้สถาบัน หักเป็นค่าใช้จ่ายได้ในอัตราที่กระทรวงการคลังกำหนด

นอกจากสำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจแล้ว ยังมีเป็นหน่วยงานของรัฐอื่นที่เกี่ยวข้องกับ การตรวจพิสูจน์หลักฐานโดยนิติวิทยาศาสตร์ คือ สถาบันนิติวิทยาศาสตร์กระทรวงยุติธรรม ซึ่งตาม กฎหมายดังกล่าวข้างต้น สถาบันนิติวิทยาศาสตร์มีหน้าที่ให้บริการด้านนิติวิทยาศาสตร์เพื่อการ ค้ำครองสิทธิมนุษยชนการอำนวยความสะดวกตามที่ผู้ที่เกี่ยวข้องร้องขอ และยังมีอำนาจเก็บ ค่าธรรมเนียมตามอัตราที่กฎหมายกำหนด ดังนี้หากมีกรณีที่พนักงานสอบสวนใช้ดุลพินิจไม่รวบรวม พยานหลักฐานอย่างใด อย่างหนึ่ง โดยวิธีทางวิทยาศาสตร์ ผู้ต้องหาหรือผู้เสียหาย หรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง มีสิทธิ ที่จะร้องขอให้สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ดำเนินการตรวจเก็บตัวอย่างและตรวจพิสูจน์ได้ อันเป็นการเพิ่มช่องทางให้ผู้ต้องหาหรือผู้เสียหาย หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องสามารถนำพยานหลักฐาน ทางวิทยาศาสตร์เข้ามาสู่สำนวนการสอบสวนได้

3.2.4 ระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี⁷³

ระเบียบเกี่ยวกับคดี เป็นระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของตำรวจ ซึ่งอาศัยอำนาจ ตามพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2547 มีองค์ประกอบ ดังนี้

1) ประมวลระเบียบการตำรวจ ภาค 1 ระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ 2 การสืบสวนสอบสวน บทที่ 2 การสืบสวนและตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ ข้อ 10.2.2 ความว่า

“10.2.2 ขั้นตอนการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ

⁷³ ระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี พ.ศ. 2556.

(1) เจ้าหน้าที่ตำรวจกองพิสูจน์หลักฐานหรือกองกำกับการเขตหรือวิทยาการจังหวัดคนแรกที่เข้าไปตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุต้องพิจารณาสถานที่เกิดเหตุว่ามีเหตุเกิดขึ้นอย่างไรและมีร่องรอยวัตถุพยานอะไรบ้าง วางแผนการปฏิบัติงานเข้าตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุและกำหนดทางเดินของเจ้าหน้าที่ชุดต่าง ๆ โดยขอทราบข้อมูลเบื้องต้นจากพนักงานสอบสวน

(2) บันทึกสถานที่เกิดเหตุ ทำแผนที่ และถ่ายภาพ โดยใช้กล้องถ่ายรูปและ/หรือวิดีโอ ทำการเก็บภาพเหตุการณ์ ลักษณะสถานที่บริเวณโดยรอบและสิ่งต่าง ๆ รวมทั้งภาพผู้เสียชีวิตในมุมต่าง ๆ และภาพร่างกายส่วนต่าง ๆ ที่สำคัญ

(3) ค้นหาและตรวจเก็บร่องรอยวัตถุพยานต่าง ๆ ตามหลักวิชาการ เช่น เก็บลายนิ้วมือแฝงตามวัตถุต่าง ๆ เช่น มีด ปืน ไขควง ค้อน หรืออุปกรณ์ที่อาจใช้ในการฆาตกรรม รวมทั้งตรวจเก็บวัตถุพยานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในคดี เช่น คราบโลหิต เส้นผม เส้นขน เส้นใย หัวกระสุน และปลอกกระสุน เป็นต้น โดยไม่ยุ่งเกี่ยวกับศพ จัดเก็บหลักฐานใส่หีบห่อพร้อมรายละเอียดและหมายเลข โดยทำบันทึกรับ – ส่งมอบพนักงานสอบสวนไปดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องและส่งกองพิสูจน์หลักฐานหรือกองกำกับการวิทยาการเขตหรือวิทยาการจังหวัดแล้วแต่กรณีเพื่อทำการตรวจพิสูจน์ต่อไป

(4) เมื่อขั้นตอนตามข้อ 10.2.2 (1) – 10.2.2 (3) เสร็จสิ้นแล้ว เจ้าหน้าที่ตำรวจและผู้ที่เกี่ยวข้องอื่นใดจึงสามารถเข้าไปในสถานที่เกิดเหตุได้”

การตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุจำเป็นต้องกระทำเป็นลำดับขั้น เพื่อให้สามารถใช้อยุทธศาสตร์จากพยานหลักฐานต่าง ๆ ในสถานที่เกิดเหตุได้อย่างเต็มที่ การตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุอย่างไม่มีระบบจะทำให้พยานหลักฐานต่าง ๆ เสียหาย และกระทบโดยตรงต่อความสำเร็จในการคลี่คลายคดี

ขั้นตอนการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ⁷⁴ มีดังนี้

(1) ก่อนจะเข้าทำการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุต้องมีการวางแผนการปฏิบัติงานโดยหาข้อมูลจากพยานผู้เห็นเหตุการณ์ ผู้เสียหาย และเจ้าหน้าที่ชุดแรกที่ไปถึงสถานที่เกิดเหตุ เช่น การวางแผนเพื่อกำหนดเส้นทางกรเข้าสถานที่เกิดเหตุไม่ให้ทับรอยเส้นทางการจราจรซึ่งจะเป็นการป้องกันไม่ให้พยานหลักฐานที่สำคัญเสียไป

(2) บันทึกสภาพสถานที่เกิดเหตุโดยปกติสามารถทำได้ 3 วิธี คือ

(2.1) จัดบันทึกสถานที่เกิดเหตุที่สามารถสัมผัสได้โดยประสาททั้ง 5 ของผู้บันทึก เช่น เห็น ได้ยินเสียง หรือได้กลิ่นผิดปกติในสถานที่เกิดเหตุ เป็นต้น

(2.2) ถ่ายภาพสถานที่เกิดเหตุเพื่อช่วยเพิ่มรายละเอียดของการบันทึกสภาพสถานที่เกิดเหตุอีกชั้นหนึ่งและช่วยในการรักษาสถานที่เกิดเหตุ เพราะการถ่ายภาพสามารถบันทึก

⁷⁴ สันต์ สุขวาทน์ และคณะ. (2550). *การพิสูจน์หลักฐาน*. นครปฐม: โรงเรียนนายร้อยตำรวจ. หน้า 28-33.

สิ่งที่พบเห็นในครั้งแรกได้อย่างเที่ยงตรงก่อนที่สถานที่เกิดเหตุนั้นจะมีการเปลี่ยนแปลง ซึ่งเป็นประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวนและเป็นพยานหลักฐานในชั้นศาล

(2.3) จัดทำแผนที่และแผนผังเพื่อเข้ามาสนับสนุนการจับบันทึกและการถ่ายภาพ เพราะแผนที่และแผนผังจะช่วยลดปัญหาเรื่องความละเอียดของภาพถ่ายลงได้ด้วย การนำเอาเฉพาะสิ่งสำคัญที่เกี่ยวข้องกับคดีเท่านั้นมาบรรจุลงในแผนที่และแผนผัง และสามารถทำแผนที่และแผนผัง ในลักษณะ 3 มิติ ได้ด้วย โดยแผนที่และแผนผังมี 2 ประเภท คือ แผนที่และแผนผังอย่างหยาบ (Rough sketch) และแผนที่สำหรับแสดงในชั้นศาลหรือแผนที่อย่างละเอียด (Finished drawing)

(3) ค้นหาพยานวัตถุเพื่อเก็บรวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ ในที่เกิดเหตุเพื่อนำไปตรวจพิสูจน์และใช้เป็นหลักฐานประกอบการพิจารณาคำวินิจฉัย โดยเลือกใช้วิธีการค้นหาพยานวัตถุให้เหมาะสมกับสถานการณ์

(4) ระมัดระวังและการป้องกันตนเองของเจ้าหน้าที่ที่เข้าไปภายในสถานที่เกิดเหตุ ทั้งจากเชื้อโรคและอุบัติเหตุต่าง ๆ

(5) จัดทำรายงานการตรวจสถานที่เกิดเหตุโดยผู้ที่ทำหน้าที่ตรวจสถานที่เกิดเหตุ ซึ่งรูปแบบของการเขียนรายงานการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุในแต่ละหน่วยงานอาจมีรูปแบบที่แตกต่างกันไป อย่างไรก็ตามในตัวรายงานนั้นควรประกอบด้วยรายละเอียดที่สำคัญของคดีดังต่อไปนี้

(5.1) ควรกำหนดให้ทุกหน้าของรายงานปรากฏเลขอ้างอิง เช่น เลขคดี หรือเลขที่รายงาน เป็นต้น

(5.2) ควรกำหนดให้บริเวณท้ายกระดาษในทุกหน้าของรายงานมีข้อความแสดงถึง “รายงานนี้มีผลเฉพาะกับรายละเอียดที่ปรากฏเท่านั้นและต้องไม่ถูกทำสำเนาเฉพาะบางส่วน ยกเว้นทำทั้งฉบับ ทั้งนี้ต้องได้รับความยินยอมเป็นลายลักษณ์อักษรจาก...”

(5.3) อักษรที่ใช้ในรายงานควรเป็นตัวอักษรที่อ่านง่าย นิยมใช้กันทั่วไป และมีขนาดพอเหมาะ

2) ประมวลระเบียบการตำรวจ ภาค 1 ระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ 8 การสอบสวน มีองค์ประกอบ ดังนี้

บทที่ 1 หลักการทั่วไปว่าด้วยการสอบสวน บทที่ 2 อำนาจการสอบสวน บทที่ 3 การสอบสวนคดีที่ยังไม่ได้หลักฐานพอฟ้อง บทที่ 4 การบันทึกการสอบสวน บทที่ 5 การถามปากคำ บทที่ 6 การคุมพยานและการป้องกันพยานสำคัญในคดีอาญา บทที่ 7 การกันผู้ต้องหาเป็นพยานในบางคดี บทที่ 8 ว่าด้วยการจัดให้ชี้ตัวและชี้รูปผู้ต้องหา บทที่ 9 การทำแผนที่และรูปถ่ายสถานที่เกิดเหตุ บทที่ 10 การประสานงานระหว่างพนักงานสอบสวนท้องที่กับพนักงานสอบสวน

กองสอบสวนกลาง บทที่ 11 การเรียงลำดับเอกสาร การให้หมายเลข การลงชื่อในสำนวน การสอบสวนและการรวบรวมสำนวนการสอบสวนประกอบด้วยความเห็น บทที่ 12 อำนาจการทำ ความเห็นทางคดีของตำรวจนครบาล บทที่ 13 การส่งคดีแก่พนักงานอัยการเฉพาะจังหวัดพระนคร นครบุรี บทที่ 14 ความเกี่ยวพันระหว่างพนักงานอัยการกับพนักงานสอบสวน บทที่ 15 การเก็บสำนวน และบทที่ 16 แบบบันทึกการสอบสวน

บทที่ 1 หลักการทั่วไปว่าด้วยการสอบสวน

ข้อ 207 การสอบสวนตามประมวลวิธีพิจารณาความอาญานั้น คือการรวบรวม พยานหลักฐานและดำเนินการทั้งหลายตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งเจ้าพนักงานได้ทำไปเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหาเพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิด และเพื่อจะเอาตัวผู้กระทำผิดมาฟ้องลงโทษ

ข้อ 208 พนักงานสอบสวนเป็นผู้ที่มีหน้าที่ในการสอบสวนอำนาจความยุติธรรม ทางอาญาให้กับคู่กรณี จึงต้องมีคุณธรรมและจรรยาบรรณสูงเป็นพิเศษ โดยต้องทำใจเป็นกลาง ทรงไว้ซึ่งความยุติธรรม ต้องการแต่ความจริงโดยบริสุทธิ์เท่านั้น การซักถามจะต้องระมัดระวังอย่าให้ เป็นคำถามที่ชี้้นำให้ผู้ให้ถ้อยคำคล้อยตามหรือชี้ช่องอย่างไรอย่างหนึ่งในเวลาถาม ด้วยเหตุนี้ พนักงานสอบสวนจึงพึงต้องมีจรรยาบรรณเป็นกรอบและแนวทางในการปฏิบัติซึ่งประกอบด้วย

- (1) พนักงานสอบสวนพึงยึดอุดมคติของตำรวจโดยเคร่งครัด
- (2) พนักงานสอบสวนพึงระลึกถึงสิทธิและเสรีภาพของประชาชนตามกฎหมาย รัฐธรรมนูญ
- (3) พนักงานสอบสวนพึงอำนาจความยุติธรรมแก่คู่กรณีอย่างเสมอภาค โดยถูกต้อง ตามกฎหมายและศีลธรรม
- (4) พนักงานสอบสวนพึงเต็มใจรับแจ้งความแสวงหาและรวบรวมพยานหลักฐาน ตามหลักเกณฑ์แห่งกฎหมาย ไม่บิดเบือนข้อเท็จจริงแห่งคดี
- (5) พนักงานสอบสวนพึงพิเคราะห์ข้อเท็จจริงให้ได้เหตุผลอันเชื่อว่าผู้นั้นได้กระทำความผิดก่อนมีการแจ้งข้อกล่าวหาจับกุมดำเนินคดี

ข้อ 225 เพื่อประโยชน์ในการรวบรวมพยานหลักฐาน เพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือ พิสูจน์ ความผิด และเพื่อจะเอาตัวผู้กระทำผิดมาฟ้องลงโทษนี้กฎหมายอนุญาตให้พนักงานสอบสวน มีอำนาจกระทำการดังต่อไปนี้ คือ

- (1) ตรวจตัวผู้เสียหายเมื่อผู้นั้นยินยอม หรือตรวจตัวผู้ต้องหา หรือตรวจสิ่งของ หรือที่ทางอื่นอาจใช้เป็นพยานหลักฐาน ได้รวมทั้งทำภาพถ่ายแผนที่หรือภาพวาดจำลองหรือพิมพ์ ลายนิ้วมือ ลายมือ หรือลายเท้ากับ ให้บัน ทึกรายละเอียดทั้งหลาย ซึ่งน่าจะกระทำให้คดีแจ่มกระจ่างขึ้น

เฉพาะการพิมพ์ลายนิ้วมือ ให้พนักงานสอบสวนจัดการพิมพ์ส่งไปตรวจสอบว่า
 เคยต้องโทษหรือไม่ตามระเบียบที่ว่าด้วยการพิมพ์ลายนิ้วมือเว้นแต่คดีนั้น จะเสร็จสิ้นกันได้
 โดยไม่ต้องฟ้องศาล

(2) ค้น เพื่อพบสิ่งของซึ่งมีไว้เป็นความผิด หรือ ได้มาโดยการกระทำ ผิดหรือได้ใช้
 หรือสงสัยในการกระทำผิดหรือซึ่งอาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้ แต่ต้องปฏิบัติตามระเบียบว่าด้วย
 การค้น

(3) หมายถึงบุคคลซึ่งครอบครองสิ่งของที่อาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้ บุคคล
 ผู้ถูกหมายเรียกไม่จำเป็นต้องมาเอง เมื่อจัดตั้งของไปตามหมายแล้วให้ถือเสมือนว่าได้ปฏิบัติตามหมาย

(4) ยึดไว้ซึ่งสิ่งของที่ค้นพบหรือส่งมาดังที่กล่าวแล้วใน (2) และ (3)

(5) ออกหมายเรียกผู้เสียหายหรือบุคคลใด ซึ่งมีเหตุอันควรเชื่อว่าถ้อยคำของเขา
 อาจเป็นประโยชน์แก่คดีและถามปากคำไว้

(6) ขณะทำการอยู่ในบนเรือนหรือสถานที่อื่น ๆ มีอำนาจสั่งมิให้ผู้ใดออกไปจากที่
 นั้น ๆ ชั่วเวลาทำที่จำเป็น

(7) สอบสวนหรือส่งประเด็นไปสอบสวนเพื่อทราบความเป็นมาแห่งชีวิตและ
 ความประพฤติเป็นอาจินของผู้ต้องหา แต่ต้องแจ้งให้ผู้ต้องหาทราบข้อความทุกข้อที่ได้มา

(8) การสอบสวนเรื่องใดที่พนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่เห็น
 จำเป็นต้องตรวจสอบ เพื่อเป็นหลักฐานหรือประกอบหลักฐานในคดีแม้ว่าศพนั้นจะได้บรรจุหรือ
 ฝังแล้วก็ตามก็มีอำนาจที่จะสั่งให้เอาศพนั้นให้ผู้ชำนาญการพิเศษตรวจได้

(9) ออกหมายเรียกผู้ต้องหา แต่ถ้าไปทำการสอบสวนด้วยตนเองย่อมมีอำนาจที่จะ
 เรียกผู้ต้องหา หรือพยายามมาได้โดยไม่ต้องออกหมายเรียก ดังได้กล่าวแล้วในลักษณะที่ว่าด้วย หมาย

(10) จับและควบคุมหรือจัดการให้จับหรือควบคุมผู้ต้องหา หรือบุคคลใดซึ่งใน
 ระหว่างสอบสวนปรากฏว่าเป็นผู้กระทำผิด หรือจะปล่อยชั่วคราวโดยไม่มีประกันเลย หรือมีประกัน
 หรือมีประกันหรือหลักประกันด้วย หรือปล่อยไปตามระเบียบที่ว่าด้วยการปล่อยชั่วคราวก็ได้

บทที่ 9 การทำแผนที่และถ่ายรูปสถานที่เกิดเหตุ

ข้อ 265 โดยปกติการทำแผนที่สถานที่เกิดเหตุ เป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนจะ
 พิจารณาตามแต่ความจำเป็นในคดี เพื่อเป็นรากฐานแสดงความเข้าใจสถานที่และเป็นประโยชน์
 แก่คดีนั้น ๆ คดีดังต่อไปนี้จำ ต้องทำแผนที่สังเขป แสดงสถานที่เกิดเหตุประกอบการสอบสวน
 แบบสำนวนเสมอทุกคดี คือ

(1) คดีอุกฉกรรจ์

(2) คดีฆาตกรรมพาหนะ โคนบุคคลหรือทรัพย์ในถนนหลวง

(3) คดีบุกรุกที่ดิน

ข้อ 266 การทำแผนที่ที่เกิดเหตุประกอบสำนวนการสอบสวนนั้น พนักงานสอบสวนจะต้องจัดให้ผู้กล่าวหาผู้ต้องหา หรือพยานซึ่งเป็นผู้นำชี้สถานที่เกิดเหตุขึ้นลงลายมือชื่อรับรองไว้ในแผนที่เกิดเหตุนั้น ด้วยทุกราย ทั้งนี้เพื่อให้แผนที่เกิดเหตุนั้นมีน้ำหนักฟังเป็นหลักฐานได้มั่นคงยิ่งขึ้น และป้องกันมิให้บุคคลผู้นำชี้สถานที่เกิดเหตุนั้น ได้แย้งคัดค้านแผนที่เกิดเหตุนั้น ในชั้นศาล อันจะทำให้เสียหายแก่รูปคดีได้ด้วย

ข้อ 267 แผนที่นี้ต้องแสดงทิศทางการเข้าการออกของบุคคลผู้เกี่ยวข้องกับคดีนั้น รวมทั้งเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ตลอดจนทางหลบหนีของผู้กระทำความผิด ความเคลื่อนไหวของผู้กระทำความผิดในขณะก่อนหรือหลังการกระทำความผิดและอื่น ๆ ที่จำเป็น เพื่อประโยชน์ในการที่จะให้ข้อเท็จจริงต่าง ๆ แจ่มกระจ่าง ชัดเจนยิ่งขึ้น

ข้อ 268 นอกจากจะจัดทำแผนที่สังเขปขึ้นแล้ว พนักงานสอบสวนควรจัดให้มีการถ่ายรูปสถานที่เกิดเหตุและร่องรอยต่าง ๆ ประกอบเข้าไปในสำนวนเพื่อประโยชน์ในคดีอีกชั้นหนึ่งด้วย

ห้องที่ที่เกิดเหตุ พนักงานสอบสวนเห็นว่า ถ้าได้จัดการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุและทำหลักฐานการพิสูจน์ไว้โดยอาศัยวิทยาการตำรวจเข้าช่วยเหลือแล้วจะทำให้การพิสูจน์ความผิดแน่นอยิ่งขึ้น ให้ทำการติดต่อให้พนักงานเจ้าหน้าที่วิทยาการตำรวจไปถ่ายรูป และตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุด้วยและให้เป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่กองวิทยาการที่จะทำการถ่ายรูป และตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุตามหลักวิชาการแล้วให้ส่งรูปถ่ายและหลักฐานต่าง ๆ ที่ตรวจพบไปให้พนักงานสอบสวนเจ้าของคดีพร้อมด้วยหนังสือนำส่งเป็นหลักฐาน

3.2.5 คำสั่งสำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจที่ 548 /2561⁷⁵ เรื่อง แนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ

ตามคำสั่งสำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจที่ 548 /2561 ลงวันที่ 25 กันยายน พ.ศ. 2555 เรื่อง แนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ ให้หน่วยงานในสังกัดถือปฏิบัติให้มีมาตรฐานเดียวกัน

เพื่อให้การตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุของหน่วยงานในสังกัด สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจเป็นไปด้วยความเรียบร้อย รวดเร็ว มีประสิทธิภาพ มีรูปแบบและแนวทางปฏิบัติเป็นมาตรฐานเดียวกันสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันจึงกำหนดแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุให้หน่วยถือปฏิบัติ ดังนี้

⁷⁵ คำสั่งสำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจที่ 548 /2561.

1) ให้จัดเวรชุดตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุสับเปลี่ยนหมุนเวียนกันปฏิบัติหน้าที่ตลอด 24 ชั่วโมง โดยให้ผู้บังคับบัญชาควบคุมกำกับดูแลอย่างใกล้ชิด

2) เมื่อได้รับการร้องขอให้ไปตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุให้เวรชุดตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุออกไปปฏิบัติหน้าที่ทันทีโดยไม่ชักช้า แต่ต้องคำนึงถึงความปลอดภัยของเจ้าหน้าที่เป็นสำคัญ

3) การดำเนินการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุให้ปฏิบัติเป็นขั้นตอนตามคู่มือการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุตามหลักมาตรฐานสากล เพื่อคุณภาพของงาน

4) ถ้าเป็นคดีสำคัญ อุกฉกรรจ์ สะเทือนขวัญ หรือเป็นคดีที่อยู่ในความสนใจของประชาชนหรือสื่อมวลชน ให้เวรชุดตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุรีบดำเนินการปฏิบัติหน้าที่โดยทันทีที่ได้รับการร้องขอ แล้วรายงานให้ผู้บังคับบัญชาทราบตามลำดับชั้นจนถึงผู้บัญชาการสำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจโดยเร็ว และให้ผู้บังคับบัญชาที่รับผิดชอบร่วมตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุและควบคุมกำกับดูแลการปฏิบัติอย่างใกล้ชิด

5) เมื่อผู้บังคับการหรือรองผู้บังคับการหัวหน้าหน่วยระดับกองบังคับการได้รับรายงานตามกรณีข้อ 4 หากพิจารณาแล้วเห็นว่าเป็นคดีที่ต้องการความละเอียดรอบคอบหรือมีความสลับซับซ้อนให้ดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการอย่างน้อย 3 นาย ร่วมตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุโดยไม่ชักช้า

6) กรณีหน่วยงานในส่วนภูมิภาค (ศูนย์พิสูจน์หลักฐาน 1-10) ร้องขอให้กองพิสูจน์หลักฐานกลางไปร่วมตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุให้ผู้บังคับการกองพิสูจน์หลักฐานกลางพิจารณาดำเนินการ ดังนี้

(1) หากเห็นควรให้เวรชุดตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุในส่วนภูมิภาคไปดำเนินการให้ประสานกับ ผู้บังคับการ/รองผู้บังคับการหัวหน้าศูนย์พิสูจน์หลักฐาน 1-10 แล้วแต่กรณี เพื่อพิจารณาสั่งการ ภายในอำนาจต่อไป

(2) หากเห็นควรให้ กองพิสูจน์หลักฐานกลางไปร่วมตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุให้เสนอ ผู้บัญชาการสำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ เป็นผู้อนุมัติและประสานกับผู้บังคับการ/รองผู้บังคับการ หัวหน้า ศูนย์พิสูจน์หลักฐาน 1-10 แล้วแต่กรณี เพื่อสั่งการให้ชุดตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุในสังกัดไปร่วมตรวจ

7) กรณี ผู้บังคับบัญชาระดับสูงของสำนักงานตำรวจแห่งชาติสั่งการให้กองพิสูจน์หลักฐานกลางไปตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุให้ดำเนินการ ดังนี้

(1) ในกรุงเทพมหานคร ให้ผู้บังคับการกองพิสูจน์หลักฐานกลาง พิจารณาดำเนินการโดยเร็วแล้วรายงานให้ ผู้บัญชาการสำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจทราบ

(2) ในส่วนภูมิภาคให้ผู้บังคับการกองพิสูจน์หลักฐานกลางพิจารณาดำเนินการโดยเร็วและให้ประสานกับผู้บังคับการ รองผู้บังคับการหัวหน้าศูนย์พิสูจน์หลักฐาน 1-10 ที่รับผิดชอบ

พื้นที่เกิดเหตุจัดเวรชุดตรวจสถานที่เกิดเหตุไปร่วมตรวจแล้วรายงานให้ผู้บัญชาการสำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจทราบ

8) การตรวจสถานที่เกิดเหตุกรณีที่เกิดเหตุที่กองพิสูจน์หลักฐานกลางร่วมตรวจสถานที่เกิดเหตุให้หน่วยงานในพื้นที่ที่รับผิดชอบเป็นผู้ออกรายงาน เว้นแต่กรณีที่มีเหตุผลความจำเป็นหรือเพื่อความเหมาะสมหรือผลการตรวจสถานที่เกิดเหตุมีความแตกต่างกันให้ผู้บังคับการกองพิสูจน์หลักฐานกลาง หรือ ผู้บังคับการ/รองผู้บังคับการหัวหน้าศูนย์พิสูจน์หลักฐาน 1-10 แล้วแต่กรณีรายงานผู้บัญชาการสำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจทราบเพื่อพิจารณาสั่งการตั้งคณะกรรมการตรวจสถานที่เกิดเหตุเพื่อร่วมพิจารณาให้ได้ข้อยุติ และรายงานผลให้ผู้บัญชาการสำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจทราบโดยเร็ว

9) การรายงานให้ผู้บังคับบัญชาทราบข้อมูลในคดีสำคัญหรือคดีตามข้อ 4, 6 และ 7 ในวันเวลาปฏิบัติราชการให้ผู้ตรวจสถานที่เกิดเหตุรายงานผู้บังคับบัญชาตามระดับชั้นถึงผู้บัญชาการสำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจถ้าเป็นวันหยุดหรือนอกเวลาราชการให้ผู้ตรวจสถานที่เกิดเหตุรายงานทางโทรศัพท์หรือช่องทางสื่อสารที่กำหนดให้ผู้บังคับบัญชาทราบและให้รายงานตามรูปแบบการรายงานตามที่ สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจกำหนดไว้

10) การรายงานผลการตรวจสถานที่เกิดเหตุในเบื้องต้น และสถิติข้อมูลการตรวจสถานที่เกิดเหตุในรอบต่าง ๆ ให้รายงานตามรูปแบบการรายงานตามที่สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจกำหนดไว้

11) การออกรายงานการตรวจสถานที่เกิดเหตุ ให้ดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในกำหนดเวลานับแต่วันที่ได้รับแจ้งนับต่อเนื่องไปจนครบกำหนดโดยให้ดำเนินการ ดังนี้

(1) การตรวจสถานที่เกิดเหตุคดีลักทรัพย์ และการตรวจเก็บวัตถุพยานที่ตัวบุคคลหรือของกลางทั้งในและนอกที่ตั้งให้อออกรายงานผลการตรวจให้แล้วเสร็จภายใน 15 วัน

(2) การตรวจสถานที่เกิดเหตุคดีอื่น ๆ นอกจากข้อ 11.1 ให้อออกรายงานผลการตรวจให้แล้วเสร็จภายใน 30 วัน

12) กรณี ตามข้อ 11 หากผู้ตรวจสถานที่เกิดเหตุไม่สามารถดำเนินการได้ทันภายในระยะเวลาที่กำหนดให้ผู้ตรวจสถานที่เกิดเหตุเสนออนุมัติต่อผู้บังคับบัญชาเพื่อขยายระยะเวลาการออกรายงานได้ตามความจำเป็นและเหมาะสมเป็นกรณีไป ได้ไม่เกิน 2 ครั้งครั้งละไม่เกิน 15 วัน ดังนี้

(1) นักวิทยาศาสตร์ (สบ 1-3) เสนอขออนุมัติต่อนักวิทยาศาสตร์ (สบ 4) หัวหน้ากลุ่มงานหรือหัวหน้าพิสูจน์หลักฐานจังหวัด

(2) นักวิทยาศาสตร์ (สบ 4) หัวหน้ากลุ่มงานหรือหัวหน้าพิสูจน์หลักฐานจังหวัด
เสนอขออนุมัติต่อผู้บังคับการ รองผู้บังคับการหัวหน้าหน่วยงานระดับกองบังคับการ

13) กรณีที่มีความจำเป็นต้องขอขยายระยะเวลาการออกรายงานเกินกว่า 2 ครั้ง
ให้เสนอขออนุมัติต่อผู้บังคับบัญชา เพื่อพิจารณาเฉพาะกรณีที่มีเหตุความจำเป็นเท่านั้น ดังนี้

(1) นักวิทยาศาสตร์ (สบ 1 – 3) เสนอขออนุมัติต่อผู้บังคับการรองผู้บังคับการ
หัวหน้าหน่วยงานระดับกองบังคับการ

(2) นักวิทยาศาสตร์ (สบ 4) หัวหน้ากลุ่มงานหรือหัวหน้าพิสูจน์หลักฐานจังหวัด
ให้เสนอขออนุมัติต่อรองผู้บัญชาการสำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ ที่ควบคุมกำกับดูแล

ทั้งนี้ให้มีการเร่งรัดติดตามให้ทำการออกรายงานการตรวจพิสูจน์ให้เสร็จสิ้นโดยเร็ว
โดยให้ใช้แบบรายงานการตรวจสถานที่เกิดเหตุตามที่กำหนดไว้ท้ายคำสั่งนี้ ทั้งนี้แบบรายงาน
การตรวจสถานที่เกิดเหตุคดีเกี่ยวกับทรัพย์ ชีวิต และระเบิดสามารถเปลี่ยนแปลงตามแบบ
รายงานที่กำหนดไว้ให้ปฏิบัติตามหลักมาตรฐานสากลได้

ในการศึกษาเรื่องนี้ปัญหาทางกฎหมายในการรวบรวมพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์
มาใช้ในการดำเนินคดีของพนักงานสอบสวน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
มาตรา 131/1 วรรคสองนี้ ในประเด็นแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการตรวจสถานที่เกิดเหตุมีความจำเป็น
เพราะตามคำสั่งของสำนักงานพิสูจน์หลักฐานเป็นเพียงคำสั่งของหน่วยงานยังไม่ใช้ระเบียบหรือ
ข้อกำหนดที่หากไม่ปฏิบัติแล้วจะมีบทลงโทษ ดังนั้นเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมกับผู้เสียหายและ
คู่กรณีและเพื่อไม่ให้เกิดผลเสียแก่รูปคดีเห็นควรให้มีแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการตรวจสถานที่เกิดเหตุ
ที่กำหนดไว้อย่างชัดเจน โดยออกเป็นระเบียบเกี่ยวกับคดีที่เจ้าหน้าที่ทุกคนต้องปฏิบัติตาม

ดังนั้น จากที่กล่าวมาข้างต้นสามารถสรุปความแตกต่างเปรียบเทียบการรวบรวม
พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ในการตรวจสถานที่เกิดเหตุของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ตามกฎหมาย
ต่างประเทศกับกฎหมายไทย โดยสามารถสรุปสาระสำคัญได้ตามตารางที่ 3.3

3.3 การเปรียบเทียบมาตรการทางกฎหมายในการรวบรวมพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ตามกฎหมายต่างประเทศและกฎหมายประเทศไทย

	อังกฤษ	สหรัฐอเมริกา	ออสเตรเลีย รัฐ Queensland	ไทย
กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการแสวงหาพยานหลักฐานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ	พระราชบัญญัติตำรวจและพยานหลักฐานในคดีอาญา (The Police and Criminal Evidence Act 1984)	รัฐธรรมนูญฉบับแก้ไขเพิ่มเติมครั้งที่ 4 (The Fourth Amendment to the United States Constitution)	พระราชบัญญัติอำนาจและหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ (Police Powers and Responsibilities Act 2000)	ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
การตรวจพิสูจน์บุคคลตามกฎหมาย	มีการกำหนดของรูปแบบและวิธีปฏิบัติโดยแบ่งออกเป็น - การตรวจร่างกายที่เป็นการล่วงล้ำเข้ามาในสิทธิทางร่างกาย (Intimate Sample) - การตรวจร่างกายแบบธรรมดาที่ไม่ได้มีการล่วงล้ำเข้าไปในสิทธิทางร่างกาย (Non-Intimate Sample) ตามมาตรา 65	- หักอยู่ ในบทบัญญัติเรื่องการค้น - ศาลสูงสุดแห่งสหรัฐอเมริกาห้ามของกฎหมายลักษณะพยานคือ หลัก The Exclusionary Rule of Evidence	มีการกำหนดของรูปแบบและวิธีปฏิบัติโดยแบ่งออกเป็น - การตรวจร่างกายที่เป็นการล่วงล้ำเข้ามาในสิทธิทางร่างกาย (Intimate Sample) - การตรวจร่างกายแบบธรรมดาที่ไม่ได้มีการล่วงล้ำเข้าไปในสิทธิทางร่างกาย (Non-Intimate Sample) ตาม บทที่ 17 ว่าด้วยวิธีการทางนิติวิทยาศาสตร์	- กำหนดให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจให้ทำการตรวจพิสูจน์บุคคลตามมาตรา 131/1 วรรคแรก - กำหนดตัวอย่างพยานหลักฐานที่ต้องตรวจเก็บ ตามมาตรา 131/1 วรรคสอง - ไม่มีการแยกประเภทของการตรวจเก็บไว้อย่างละเอียด

	อังกฤษ	สหรัฐอเมริกา	ออสเตรเลีย รัฐ Queensland	ไทย
การตรวจพิสูจน์บุคคลตามกฎหมายอื่น	มาตรการแนวทางปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ในการตรวจพิสูจน์ ตาม Code of Practice D (Code D)	แนวคำพิพากษาฎีกาวางหลักไว้อย่างละเอียด เช่น การ พิ สู จน์ ลมหายใจ ปัสสาวะ น้ำอสุจิ การตัดเล็บตรวจพิสูจน์	-	มีเพียงการกำหนดไว้โดยคร่าวๆตามระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ซึ่งไม่มีผลทางกฎหมาย
กฎหมายเกี่ยวกับการตรวจสถานที่เกิดเหตุและการรักษาสถานที่เกิดเหตุในคดีอาญา	- ไม่มีแนวทางที่มีผลทางกฎหมายเกี่ยวกับการตรวจสถานที่เกิดเหตุ โดยเฉพาะ - มีแนวทางที่ถือเป็นแนวปฏิบัติ โดย ENFSI มีคู่มือการปฏิบัติงานเป็นมาตรฐานของสหภาพยุโรป และ คู่มือ Forensic Science Regulator Guidance ของสหราชอาณาจักร	- ไม่มีแนวทางที่มีผลทางกฎหมายเกี่ยวกับการตรวจสถานที่เกิดเหตุ โดยเฉพาะ - มีแนวทางที่ถือเป็นแนวปฏิบัติ โดยกระทรวงยุติธรรมสหรัฐ (United States Department of Justice), Crime Scene Investigation: A Guide for Law Enforcement	- มีการกำหนดไว้โดยละเอียดใน Chapter 7 Part 3 ว่าด้วยสถานที่เกิดเหตุ ตั้งแต่มาตรา 163A ถึงมาตรา 179 มีหลักหลายประการ เช่น - การกำหนดให้เป็นสถานที่เกิดเหตุ - การเก็บรักษาพยานหลักฐานให้อยู่ในสภาพที่ดีและปลอดภัย - อำนาจในการจัดการสถานที่เกิดเหตุ	- ไม่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับขั้นตอนการตรวจและรักษาสถานที่เกิดเหตุไว้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา - มีกำหนดไว้ในระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี และ - คำสั่งสำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจที่ 548/2561 เรื่อง แนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการตรวจสถานที่เกิดเหตุ ซึ่งไม่มีผลทางกฎหมาย